

VOYNIÇ ELYAZMASININ 33v SAYFASININ OKUNUŞU

Özet

Voynich el yazması olarak bilinen eser 1912 yılında gün yüzüne çıkarıldıktan sonra dünya genelinde çok sayıda araştırmacı tarafından incelenmiş, ancak onun daha önce başka bir yerde görülmemiş alfabesi ve yazım dili çözülmemiştir.

Bu makalede, Voynich el-yazmasının 33v sayfasının ATA alfabe-transkripsiyonu kullanılarak yapılabilen farklı okunuş biçimlerine farklı ses değerleri üzerinden dikkat çekilmektedir. Bu makalenin amacı, ATA ekibinin yaptığı çevirilerin tamamen hatasız olduğunu belirtmek değil, bu el yazmasının Türkçe içeriği hakkında dil bilimcilere bilgi aktarmak ve bu çalışmalarını dil bilimcilerin eleştirilerine sunmaktır.

Anahtar kelimeler: ATA-el-yazması, Voyniç, ATA-abc-türeşkoşumu²

MSc. Elec. Eng. & Independent Researcher Ahmet Ardic

READING OF THE PAGE 33v OF VOYNICH MANUSCRIPT

Summary

The hand-written-book, known as the Voynich manuscript was studied by many researchers around the world after it was unearthed in 1912, but its alphabet and written language, which had not been seen elsewhere before, could not be deciphered.

In this article, attention is shown to the different readings of page-33v of the Voynich-manuscript with using different phonetic approaches based on 'ATA-Alphabet-Transcription'. The purpose of this article is not to state that the translations made by the ATA team are completely error-free, but to inform linguists about the Turkish content of this manuscript and to present these studies to linguists' criticism.

Key words: Voynich manuscript, ATA-Alphabet transcription

Bu makalenin aslı 2023 yılında Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından yayınlanan 1. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu Bildiriler Kitapçığında görülebilir. Bakınız; 1. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu Bildirileri ISBN: 978-975-456-164-7 (sayfa 40'dan başlayarak)³

¹ Ahmet Ardic ATA (Aile Çalışma Grubu) üyesi, Eski Türk Dili ve el-yazıları konusunda bağımsız araştırmacı ve Yük. Elektrik Mühendisidir. ATA Çalışma Grubu Alberta Kanada'da faaliyet gösteren, Ahmet Ardic ve oğulları Alp E. Ardic ile Ozan Ardic tarafından oluşturulmuş bir aile çalışma grubudur. ATA sözcüğü, Türk dilinde ilk anlamı dışında, ayrıca İngilizcedeki "Ata Team Alberta" sözcüklerinin kısaltılmış biçimi olarak "ATA Çalışma Grubu" anlamında kullanılmıştır. Bu makaleye konu olan okuma çalışmaları ve ATA abc türeşkoşum² (transkripsiyon) çalışmaları henüz sonlandırılmamıştır. Devam eden ATA el yazması okuma çalışmalarımız ve ATA-abc-türeşkoşumu çalışmalarını görmek için yazımı, hata-düzeltilim işleri ve bilgi yükleme işlemleri halen devam eden <www.turkicresearch.com> sayfasına bakılabilir. Burada "devam eden çalışma" ibaresi, bu makalenin henüz sonlandırılmamış bir araştırmanın mevcut durumu hakkındaki bilgi ve görüşleri okuyucuya aktardığı biçiminde anlaşılmalıdır. ATA Grubu yazım şeklinde bölme (/) işareti ile birbirinden ayrılan sözcükler "şu veya bu" anlamında farklı okunuş olasılıklarını okuyucuya göstermek ve bunları birbirinden ayırmak için kullanılmıştır. Makalemiz boyunca önerilecek olan muhtelif sözcükler bu metinlerde (Voynich el yazması (VM) 33v sayfasında) geçen eski söyleniş biçimlerine günümüz sözcüklerinden ses değeri (fonetik) yakınlığı görülenlerin önerilmesiyle oluşturulmuştur. Bunlar günümüzde kısmen Karadeniz, Marmara bölgesi ve kısmen Tırakya ve Ege bölgesi ağızlarında halen rastlanan sözcüklerdir. Bu coğrafyalar birbirine bitişik olsa da yazarın lehçesi konusunda net bir çıkarım yapılması okuma çalışmalarının bu aşamasında mümkün olmamıştır. Çalışmalarımızla ilgilenen bazı dil bilimciler yazarın azınlık ağızlarından birisini kullanıyor olması ihtimalinden bahsetmiş olsalar da bu konuda başka olasılıklar da mevcuttur ve henüz net bir karara varmak için okumaların oldukça erken aşamasındayız. Okumalarımız ile ilgili olarak ve/veya burada gösterdiğimiz sözcüklerin eski anlam karşılıklarının ne olabileceği konusunda son sözü gelecekte yapılacak çalışmalara dayanarak dil bilimciler söyleyebileceklerdir. ATA çalışma grubu üyeleri olarak akademik seviyede dil bilimi eğitim-öğretim çalışmaları içerisinde yer almadığımızı dikkate alarak, bu makaleyi okuyacak dil bilimcilerin varsa bu çalışmamızla ilgili önerilerini veya eleştirilerini bizim iletişim adresimizden paylaşacaklarını ümit ediyoruz. Elektronik posta.: <turkicresearch@gmail.com>

² **Türeşkoşum** sözcüğü İngilizce karşılığı ile dilimize geçmiş olan **transkripsiyon** sözcüğü yerine kullanılmıştır. Bu sözcüğe bu makalede yer verilmesinin amacı sözcüğün bu şekilde kullanımını dil bilimcilere ve okuyuculara duyurmak ve önermektir.

³ Bakınız: 1. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu Bildirileri ISBN: 978-975-456-164-7 (sayfa 40'dan başlayarak) > https://www.academia.edu/121364734/READING_OF_THE_PAGE_33v_OF_VOYNICH_MANUSCRIPT

VM Yazmasının 33v sayfası (Voynich MS f33v)⁴

⁴ Orijinal VM sayfa görsellerini görmek isteyecek ve bu sayfaların okunması konusunda çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılar ATA çalışma grubu olarak bizim yaptığımız gibi bu eseri elinde bulunduran asıl kaynağa bakabilirler. Bu kaynak Yale Üniversitesi Beinecke Nadir Kitaplar ve El Yazmaları Kitaplığı'nın Voynich El Yazması başlığı altındaki elektronik kayıtların bulunduğu sayfadır. Bakınız: <https://collections.library.yale.edu/catalog/2002046?child_oid=1006079>

Eski metinlerin okunmasında dil bilimciler dahi pek çok yanlış yapabilirken, akademik seviyede dil bilim eğitimi ve öğretimi çalışmaları içerisinde yer almamış bağımsız araştırmacıların çeşitli yanlışlar yapmaları elbette olasıdır. Aşağıda, neredeyse her satır için birden fazla okuma önerisi sunulmuştur. Fakat dil bilimciler bilirler ki, daha önce okunamamış ve alfabe çözümlemesi yapılamamış eski metinlerin okunması aşamasında dil bilimi tarihinde gerçekleştirilmiş işlerde de aynı durum söz konusu olmuştur. Mesela Hitit yazılarını okuduğunu söyleyen akademisyenlerin kabul görmüş okumalarına bakarsanız orada belli işaret veya sözcükler karşılığında birden çok fonetik değer eşleşmesi gerçekleştirildiği görülecektir. Burada göreceğiniz çoklu okuma önerilerinin sebebi çoğunlukla yazarın kullandığı alfabeden kaynaklıdır. Daha az kısmı ise bazı sözcüklerin ses değerleri açısından günümüz sözcüklerinden birden fazlasına (fonetik) yakınlık gösteriyor olması kaynaklıdır. Yazarın kullandığı bazı harflerin iki ses karşılığı olması gibi durumlarda bu bazı sözcüklerin birden fazla okunma biçimi olabileceği anlamına gelmektedir. Örneğin yazar **A** ve **E** sesini ayırmamış ve bunları tek bir alfabe karakteri kullanarak yazmıştır. Benzeri durum **S/Ş**, **U/Ü**, **I/İ**, **O/Ö**, **P/F** harfleri için de geçerlidir. Bu durumda, örneğin **OLUR** (olar) biçiminde yazılmış sözcüğün **ÖLÜR** (öler) biçiminde okunması da mümkün olmaktadır. Bu gibi durumlarda çoğunlukla tümce anlam bütünlüğü açısından bunlardan sadece birisi örtüşüyor olsa da bazı hallerde farklı okunuş biçimlerinin birden fazlası tümce anlam bütünlüğünü kırmadan anlamlı bir metin okunmasını sağlamaktadır. Bu makalenin amacı bu aşamada herhangi bir tümcede bir sözcüğün hangi biçiminin alınması gerektiğini ileri sürmek değildir fakat gün yüzüne çıktığı ilk günden beri, yaklaşık 110 yıldır okunamayan bu XV. yüzyıl el yazmasının Türk dili içeriği olduğunu göstermektir. Bunu yaparken ATA alfabe türeşkoşum tablosunda gösterilen ses değerlerine sadık kalınmıştır ve aynı alfabe karakterleri ATA-abc tablosunda gösterilen aynı ses değerleriyle okunmuştur. Aşağıdaki tabloda çoğunluğu Latin alfabesi esaslı olan ve yazarın kullandığı biçimiyle temel sesler için hazırlanmış ATA-abc-türeşkoşum tablosunu görebilirsiniz.

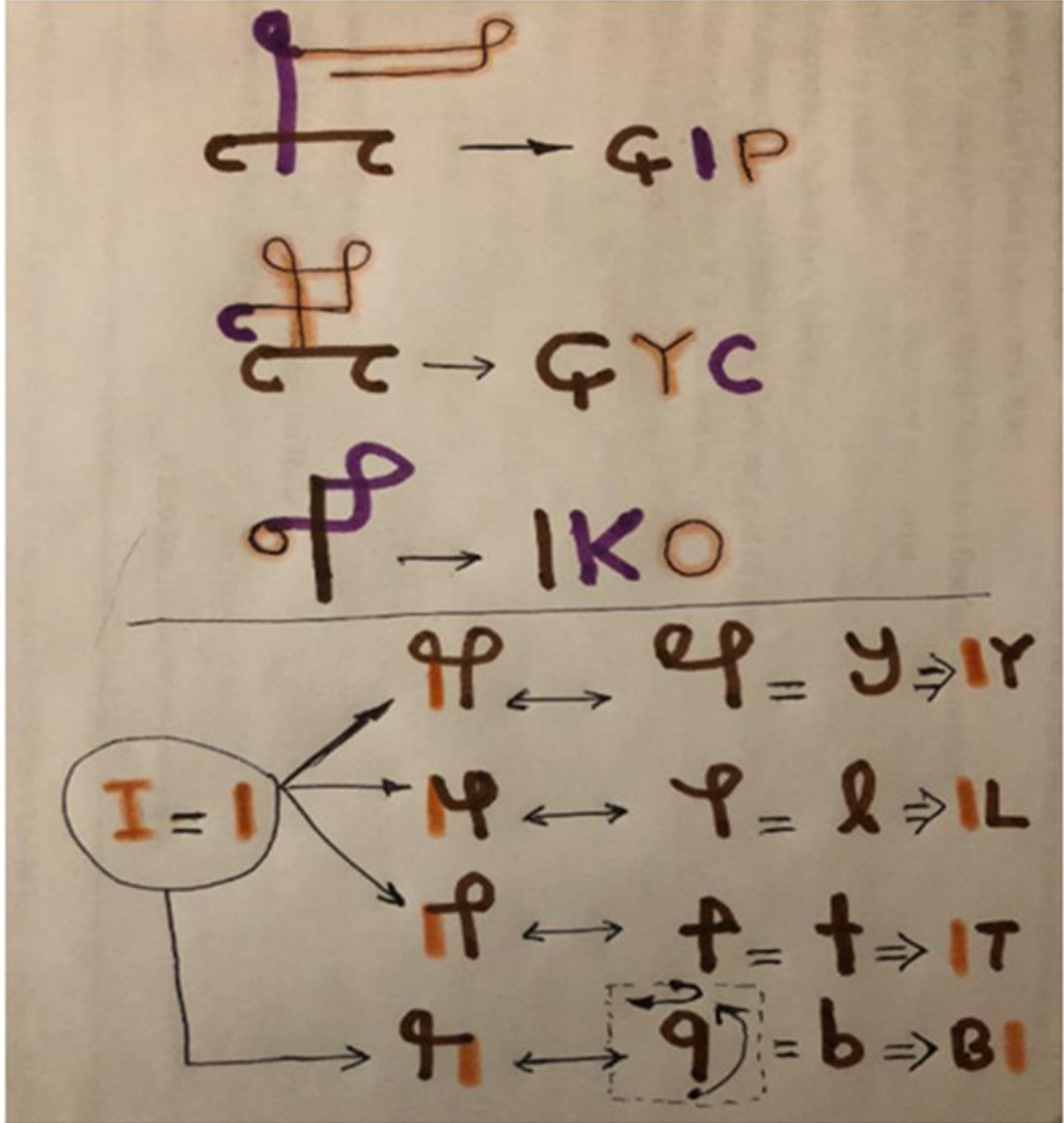
 A, E	 B	 C	 Ç
 D	 G	 Ğ	 X
 I, İ	 J	 K	 L
 M	 N	 O, Ö	 P, F
 R	 S, Ş	 T	 U, Ü
 V, VA	 W, WÆ, BÆ	 Y	 Z

Temel sesler için ATA-abc-türeşkoşum tablosu (ATA Çalışma Grubu 2018)

Bu el yazması boyunca yer alan metinlerde, bazıları sadece bir defa geçen ve yaklaşık 180 kadar yazı karakteri kullanılmıştır. Bu yazı karakterlerinin bir kısmının hece karakteri olduğu görülmüştür ve bunlarla birlikte bugün Arap-rakamları olarak bilinen sayıların 1'den 9'a kadar yazılış biçimleri ses değerleri ile kullanılmışlardır. (ATA Çalışma Grubu 2018-2020)

Aşağıdaki tabloda hece sesi karakterlerinin nasıl oluşturulduğu ve bunların nasıl okunması gerektiği renkli olarak ve VM el yazısıyla örtüşür biçimde yazılarak gösterilmiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi **B**, **L**, **Y**, **T** seslerinin hem basit ses değeri ile hem de hece karakteri olarak okunmuş olması söz konusudur. Bunun neden bu şekilde olduğu ATA çalışma

Grubu ve Ahmet Ardiç'in 2018, 2019 ve 2020 yılı makalelerinde ve çeşitli akademilerdeki sunumlarında açıklanmıştır. Bu duruma esasen eserin yazarının yaklaşık olarak 600 yıl kadar önce kullandığı alfabe transkripsiyonu neden olmuştur. Aşağıdaki tabloya detaylı olarak baktığınızda ve okuma çözümlemelerini takip ettiğinizde bu durum muhtemelen daha iyi anlaşılabilir.

Temel harfler kullanılarak hece karakterlerinin nasıl oluşturulduğunu görsel biçimde ifade eden tablo. (ARDIÇ 2018)

Aşağıdaki iki tabloda ise, rakamların sözcük ve metin oluşturmak için birer alfabe karakteri gibi ses değerleri ile birlikte nasıl kullanıldığını görebilirsiniz. Öyle ki, neredeyse her satırda rakamların sözcük oluşturmak için ses değeriyle kullanılması örnekleri vardır ve ayrıca yazma boyunca eserdeki her yaprağa sağ üst köşede sayfa numarası verildiği de görülmektedir. Bugün araştırmacılar çoğunlukla bu sayfa numaralarındaki eksiklere bakarak bu elyazmasından zaman içerisinde yaklaşık 30 kadar sayfanın kayıp olduğunu söyleye bilmektedirler.

44 = #4	22 = #2	99 = #9	88 = #8	33 = #3
50 = #50	9 = U7	11 = #11	22 = Ç9	2 = C9
4 = Ç4	22 = Ç7	22 = Ç2	43 = #43	
89 = #89	82 = #82	88 = #88	2 = 2N	40 = #40-YER
				Ç1

Yazmada geçen rakamlardan örnekler tablo 1

11 #11	13 #13	14 #14	21 #21	22 #21	29 #29
31 #31	39 #39	43 #43	99 #99	89 #89	2
82 #82	88 #88	93 #93	100 #100	22	2

Yazmada geçen rakamlardan örnekler tablo 2

Bir örnek verirsek; Burada rakamlardan örneklerin sunulduğu ikinci tablonun en alt sağ köşesinde **2** rakamı üzerine yazmada geçtiği biçimiyle N sesi getirilerek **2** bitleştirilmiş olarak (**2n**) ‘**EKİN**’ sözcüğü yazılmıştır. Bu örnekten anlaşılacağı gibi yazma boyunca **2** rakamının **EKİ** biçiminde okunması söz konusudur. Aynı şekilde olmakla, **1** rakamının **BAR/VAR** biçiminde **7** rakamının **YEDİ/YETİ** biçiminde, **3** rakamının **UÇ/ÜÇ** biçiminde okunduğu sözcükler yazma boyunca görülmüştür. Böylece metinlerde **1**’den **9**’a kadar rakamlar aynen bir alfabe karakteri gibi ses değerleriyle metin oluşturmak için kullanılmıştır.

Mevcut durumda elimizdeki bu transkripsiyonu kullanarak yaklaşık 700 sözcük, 101 kadar çizimle eşleşen sözcükler ve 100 kadar tümce okuması gerçekleştirilmiştir. Okunan sözcük ve tümce sayısı her geçen ay artmaktadır. Okunan bu sözcükler ve tümceler, 2018 yılında İstinye Üniversitesinde, 2021 yılında Muğla Üniversitesinde ve Bakü Devlet Üniversitesinde ve 2022 yılında Azerbaycan İlimler Akademisi ve Niğde Üniversitesinde olmakla, bu kurumların Türk dili edebiyatı bölümlerinin muhtelif etkinliklerinde davetli olarak yaptığımız muhtelif sunumlarda gösterilmiştir. Yukarıda bir numaralı notta gösterilen sayfamızda bulunan makalemizde ve tablolarda bunlar büyük bölümüyle araştırmacıların dikkatine sunulmuştur ve sunulmaktadır. Bunun yanı sıra VM içeriğinden tam sayfa okumalarımız da mevcuttur ve bu makalemizde bunlardan birisi olan 33v sayfasına ait okuma önerilerimize yer verilecektir.

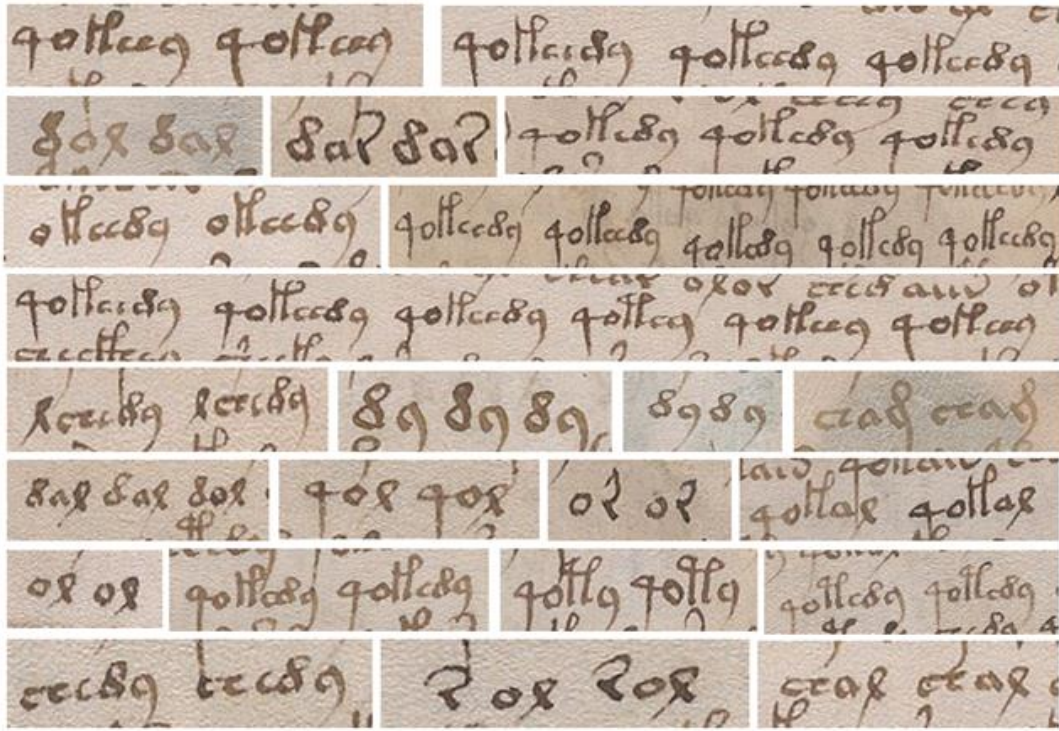
Matematiği dil çalışmalarında da kullanan araştırmacılar olarak net şekilde ifade edebiliriz ki, yaklaşık 180 farklı yazı işareti (harf) olan bir alfabede toplam 20 harf ile yan yana yazılmış birkaç sözcüğün oluşturduğu bir kısa tümcede geçen sözcüklerin tesadüfen Türkçe okunuyor olması olasılığı **180²⁰** kadardır. Yani kabaca 180 sayısını 20 defa kendisi ile çarparsanız çıkacak sonuç kadar ihtimalle 20 harf ile kurulmuş bu tümcenin Türkçe olması olasılığı tesadüfen gerçekleşmiş olabilecektir. Dolayısıyla matematik biliminin kendisi bu el yazması içerisinde Türk dili olduğunu oldukça net biçimde doğrulamaktadır diyebiliriz. Fakat burada vereceğimiz Türkçe okuma önerilerinde belli bir sözcüğün okuma biçimi veya yaklaşık 600 yıl önceki anlam içeriği hakkında dil bilimciler farklı fikirler de ileri sürebileceklerdir. Bu da normal bir

durumdur ve zaten bilindik eski el yazmaları ve muhtelif eski yazıtların okunmasında da halen bazı dil bilimciler belli sözcüklerin farklı biçimde veya anlamda okunması gerektiğini belirtmektedirler.

ATA Çalışma Grubu bünyesinde ilk olarak 2018 yılında yazdığımız İngilizce makalemizi, 2019 yılında bir defa daha ve 2020 yılında ikinci defa olarak güncellediğimizde, bu makalede⁵ Voynich el yazması metinleri ile Türk dili metinleri arasında bazı yapısal örtüşmelere dikkat çekmiştik.

Voynich el yazması (VM) içeriğinde ortaya çıkan metin, birçok Türkçe fonetik ve morfolojik yapıyı takip etmektedir. Örneğin hem VM metinlerinde hem de Türkçe yapıda /b/, /c/, /d/, /g/ ile biten kelimelerin olmaması durumu dikkat çekicidir. Aynı şekilde /h/, /j/, /m/, /n/, /r/, /v/, /z/, /ğ/ ile başlayan kelimeler de yoktur. Az sayıda da olsa istisnalar hem günümüz Türk dilinde hem de Eski Türkçe yazılarda ve VM metinlerinde aynı biçimde görülebilmektedir. Bu yapıyı bozan istisna sayılacak az sayıda sözcükler Arapça, Farsça gibi diğer dillerden alınmış kelimeler olabilir. Ayrıca, zaman içerisinde lehçeler genişleyip sözcüklerin ses değerleri değişime uğradıkça bazı ilk seslerin dilde kullanımının düşebileceğini ve ardından gelen ikinci sesin düşenin yerini alacak şekilde sözcüğün fonetik kuruluşunu değiştirilebileceğini hesaba katmaktayız.

İkilemeler gibi sözcük tekrarının görülmesi sıklığı ve bunların çeşitliliğinin çokluğu konusunda da VM metinleri ile Türkçe metinler arasında örtüşmeler vardır. Aşağıdaki tabloda bunlardan bazıları görülebilir.

VM metinlerinde bulunan sözcük tekrarına örnekler

Bu tip sözcük tekrarlarının Eski Türkçe metinlerde de çok sayıda çeşitlilik içerisinde ve sıklıkla bulunduğu bilinmektedir. Örneğin, Yûsuf Has Hâcib tarafından XI. yüzyılda yazılmış “Kutadgu Bilig” adlı el yazması eserde ikileme, üçleme, dörtleme, beşleme sözcük tekrarı örnekleri olduğu bilinmektedir. Yazılı Türk dilinin bilinen bütün dönemlerinde

⁵ İlk olarak 2018 yılında yazılmış fakat en son 2020 yılında güncellenmiş olan İngilizce makalemizde gösterilmiş olan kıyaslamalarda Türkçe ve Voynich metinleri arasındaki yapısal örtüşmelere bakmak isteyen araştırmacılar buraya bakabilirler: < http://www.turkicresearch.com/files/articles/001c02b8-4f98-4717-bafe-adac0941252f_VoynichManuscriptRevealed%20OZAN%20Ingilizce%20Makale.pdf > (ARDIÇ 2018-2020)

buna rastlanmaktadır. Hint Avrupa dillerinde ise bu durum aynı yapıda, sıklıkta ve çeşitlilikte görülememektedir.

Araştırmacı yazar Doğan Aksan, "En Eski Türkçenin İzlerinde" adlı eserinde yazılı dilimizde bulunan sözcük tekrarları konusunda şunları belirtmektedir: *"Dilcilikte, Yunanca terimiyle hendiadyoin (hendiadyoin 'iki ile, iki aracıyla bir') adını alan ve koca Latin yazınında ancak birkaç örneği bulunan ikilemeler Türkçenin her döneminde ve her lehçesinde büyük bir sıklıkla kullanılmış ve kullanılmaktadır. Dilimizin hem yapı hem söz dizimi hem de anlam bilimi bakımından en önemli özelliklerinden birini, bu öğeler oluşturmaktadır. Türkçedekine yakın oranda Korece'de ve bir ölçüde Japoncada karşımıza çıkan ikilemeler Hint-Avrupa dillerinde genel olarak büyük bir sayıda değildir. ..."* (Aksan 2000)

Bütün bu örneklerle işaret ettiğimiz gibi, VM metinleri ile günümüz Türkçesi arasında görülen bu tip net örtüşmelerin 1/1 aynısını başka hiçbir dilde görmek mümkün değildir. Elbette burada da istisna olabilecek diller Türk dili ile geçmiş ortak kökten ayrılmış diller olabilirler. Az sayıda da olsa ikilemeler Hint Avrupa dillerinde görülmektedir fakat üçleme, dörtleme ve beşlemeler bu dillerin geçmiş ve günümüz yazılarında aynı sıklık ve biçimde görülmemektedir. İşte bu özel yazım biçiminin 1/1 örtüşen benzerini burada adını çektiğimiz diğer dillerde veya dil gruplarında görememekteyiz.

Her durumda, tek başına bu tip yapısal örtüşmeler dahi metinlerin Türkçe olabileceğini henüz biz onları okuma çalışmalarına yeni başladığımız dönemde bile güçlü biçimde göstermiştir.

Aynı biçimde olmakla sözcük kuruluşu bakımından kök ve sözcük kökünün aldığı ekler aynı çeşitlilikte ve çoklukta olmakla VM metinleri ve Türk dili arasında örtüşür biçimde görülmektedir. Örneğin; **AY-** hecesi ile başlayan sözcüklere çeşitlilik açısından (sayısal olarak), İngilizce, Almanca, Fransızca gibi Hint Avrupa grubundan olan Avrupa dilleri sözlüklerinde bakılmıştır. Bunlar VM metinlerinde bulunan ve **AY-** hecesi ile başlayan farklı sözcüklerin sayısı ile oransal olarak kıyaslandığında bu dillerde bir örtüşme görülmeyeceği halde Türkçe sözlüklerde aynı hece ile başlayan sözcüklerin sayısal çokluğu/çeşitliliği VM metinleriyle örtüşür niteliktedir. Buna karşın Batılı pek çok araştırmacı bu tip ön hecelerin sözcük kökü değil fakat ön ekler olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Burada bu araştırmacıların isimlerini tek tek anmaya ihtiyaç yoktur. Onlar, kendi dilleri açısından, kendi dillerinde bulunan yapıyı VM metinlerine yakıştırmışlardır. Fakat bu tip yakıştırma ve çıkarımların hiçbir bilimsel veya matematik temele dayanmadığı net şekilde söylenebilir. Çünkü en basit şekliyle ifade edersek, bunların tezleri, çıkarımları veya iddiaları metinlerin okunabilmesini sağlamamıştır. Üstelik bahsettiğimiz bu yapının birer ön ek olabileceği çıkarımı mantık dışıdır. Çünkü ön ek olarak düşünülmüş seslerin/hecelerin sözcükten ayrı yazılmış biçimi de bu yazma boyunca görülmektedir. Ön ekler tek başına bir anlam ifade etmediği için genellikle onların ayrı yazılmayacağı söylenebilir. Elbette istisna durumlar olabilir ve mesela Farsça gibi bazı dillerde önündeki sözcüğe bitleştirilmeden yazılan ön ekler olabilir. Fakat bu durumda da bunların bütün sözcüklerde öndeki kelimeye birleştirilmeden yazılıyor olması söz konusu olmalıdır. VM metinlerinde ise bu hecenin hem ayrı (bağımsız biçimde bir sözcük gibi), hem bitişik yazılmış olduğu çok sayıda sözcük örnekleri açıkça görülmektedir. Dolayısıyla bunların ön ek olabileceği veya ayrıca birer bağımsız kök sözcük olabileceği ihtimallerini ayrı ayrı olasılıklar olarak değerlendirecekseniz, daha büyük üstünlüğü bunların ön ek olmaması fakat birer kök sözcük olması gerektiği seçeneğine tanınmak gerekecektir.

Mantık ve matematik olasılıkları bu tip dil bilimi alanındaki çalışmalardan dışarıda bırakamayız. Bilimin her alanında olduğu gibi, dil biliminde de okunamayan eski metinlerin okunması çalışmalarını yaparken mantık yürütme ve matematik olasılıklar ve oran-orantı hesaplarından faydalanarak ilerlemeyi, ölçme-çalışma yöntemlerimizden birisi olarak görmeliyiz. Bütün bunlara ilave olmakla, sözcük kuruluş biçimindeki yapısal örtüşmeler dışında, elimizdeki ATA abc türeşkoşum tablosuyla çok sayıda sözcük ve tümce de Türkçe olarak okunabilmektedir.

Bu makalemizde okunmuş yedi yüz kadar sözcüğü ve yüz kadar tümceyi tek tek yazmayacak olsak da en azından çizimlerle örtüşen sözcüklerden birkaç örnek ile rasgele bir sayfadan rasgele seçilecek bir tümcenin okunması örneği ile

bir tam sayfa okuma örneği verebiliriz. Böylece VM metinleri içeriğinde Türk dili olduğu açıkça anlaşılacaktır.

El yazmasının 73v sayfasında eli ile bir yıldızı işaret eden bir kadın çizimi yapılmış. Burada bir tümce içinde olmadan tek başına tek bir sözcük yazılıdır. Bu sözcük **ÜLGER** sözcüğüdür ve günümüzde bunun ses yakını sözcüğü **ÜLKER** biçiminde bir yıldız adı olarak dilimizde yaşamaktadır. Biz **ÜLGER** yıldızını “**sabah yıldızı**” adıyla da anıyoruz.

VM el yazmasının 73v sayfasında **ÜLGER** sözcüğü yazım biçimi ve çizimdeki kadının eli ile işaret ettiği yıldız.⁶

VM el yazmasının 68r sayfasında ise güneşe benzer bir çizim içerisinde bir kadın yüzü çizimi görülüyor ve çizimin hemen yanında alt alta yazan iki sözcük **ULU KARU** sözcükleridir. Yazar **A** ve **E** sesi ile **U** ve **Ü** sesini ayrı harflerle ifade etmediği için açık şekilde bu sözcükler **ÜLÜ KERÜ** biçiminde de okunuyorlar.

Bu bulgu sonrası, sözcüklerin etimolojisi konusunda da araştırmaları olan birisi olarak **ÜLKER** sözcüğünün, **ÜLÜ KERÜ** biçimindeki bu yazım biçimini ileri sürerek **ÜLKER** sözcüğünün, **ÜLÜ KERÜ** / **ULU KARU** (Ulu Kadın) anlamındaki iki sözcüğün bitişerek ses değeri değişmiş hali olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla, bir önceki okuma örneğinde geçen **ÜLGER** yıldız adının **ÜLKER** değil fakat “**sabah yıldızı**” anlamına gelecek biçimde dönüştüğünü fakat **ÜLÜ KERÜ** sözcüklerinin **ÜLKER** anlamında ve bunların (yaygın bilinenin aksine) iki ayrı yıldızın adı olduğunu düşünebiliriz. Bu sözcükler ortak kökten olmakla, onlardan daha eski bir başka söyleniş biçiminden de ses değeri ve anlamca ayırmış olabilir.

⁶ Görselin sözlük sayfası kısmı <sozce.com> sayfasından alıntılanmıştır.

ÜLÜ KERÜ / ULU KARU okunabilen sözcükler 68r sayfasında görülebilir

Üstelik 68r sayfasındaki çizimde bu güneş benzeri figür, etrafında başka yıldızlarda resmedilmiştir ki, **ÜLKER** yıldızı diye andığımız yıldız aslında bir yıldız grubunun adıdır. Ayrıca burada ikinci sözcüğün (KARU/KERÜ okunan sözcüğün) ilk harfi yazım biçimi itibariyle alt kısmında içi dolu büyük bir nokta benzeri yuvarlak üzerine oturtulmuş [O] harfi gibi bir hece karakteri olarak da [ANO] biçiminde okunabilir, eğer ki yazar burada büyükçe bir noktaya benzeyen içi dolu kısmı bilerek yaptı ise. Böylece bu sözcükler ULU ANO-ERÜ/ARU ('ulu-ana-eri' veya 'ulu-ana-arı') biçiminde de okunabiliyor. Böylece, bir anlamda bu özel alfabe ile yaratılmış bu yazım biçiminin doğurduğu bu tip farklı okuma önerilerini, gelecekte yapılacak çalışmalar dahilinde araştırmacıların değerlendirmesine adeta yazarın kendisinin sunduğunu söylemek veya düşünmek de mümkündür. Elbette gelecekte yapılacak tümce çözümlemelerinde bu okunuş biçimlerinden hangisinin kabul edilebilir olduğu veya yazarın bu yazım biçimini kullanarak bu tip farklı okunabilirlik durumlarını bilinçli bir şekilde yaratıp yaratmadığı konusu da netliğe kavuşabilir.

Avrupalı pek çok araştırmacı akademisyen bu yazmada bazı çizimlere bakarak yazarın dünya üzerinde bir mikroskop ve bir teleskobu ilk kullanan kişi olduğunu defalarca iddia etmişlerdir. Zaten bu yazmanın dünyanın çözölemeyen gizemleri arasında gösterilmesi ve en tanınmış el yazmalarından birisi olması sebeplerinden birisi de budur. Fakat bu makalemizde düşüntüleri değil daha çok kanıtları göstermek daha yerinde olacaktır. Bu sebeple bu konulara burada detaylı olarak girmeyeceğim. Çünkü kaynakları göstererek detaylı biçimde olmakla yakın gelecekte yayınlanmak üzere hazır durumda olan kitabımızda bu ve benzeri pek çok konuya yer verdik.

Elbette çizim sözcük örtüşmeleri sadece yıldız isimlerinde de yok. Bitki adları ve çizimlerin ve fiillerle çizimlerin örtüşmesi gibi yüzbir adet kadar örtüşme örneği gösterebiliyoruz. Öyle ki, bugüne kadar 10 ila 14 kadar sözcük için (yanlış yapılmış alfabe transkripsiyonu sonucu veya anagram biçimde olan) okuma önerileri hariç, bunun %10 kadarını bile net biçimde gösteren bir çalışma yapılamamıştır.

Bütün bunların tesadüfen gerçekleşmiş olduğunu (*matematik olasılıklar hesabını göz ardı ederek*) söyleyebilecek bir dil bilim insanı çıkacağını sanmıyorum. Anagram biçimde çok sayıda sözcük ve tümcenin okunabilecek olduğunu söyleyebilecekler çıkabilirdi fakat yaklaşık 600 yıl içerisinde ses değerini hiç değiştirmeden korumuş biçimde görülen ve çizimlerle de örtüşen sözcükler buna anagram denilmesini imkânsız kılmaktadır.

Öyle ise, biraz da bitki adlarından örnekler verelim. El yazmasının 34v sayfasında bir bitki çizimi yapılmış ve bu sayfada **SAZAK** sözcüğünü okuyoruz. Üstelik yazar yaklaşık 600 yıl önce bu sözcüğü **SAZAK** biçiminde yazmış. Bu da gösteriyor ki aradan geçen yüzlerce yılda **SAZAK** bitki adı sözcüğü ses değeri hiç değişmemiştir. Tespit ettiğimiz örtüşmeler çoğunlukla ses değerini ya hiç değiştirmemiş ya da oldukça önemsiz sayılabilecek küçük ses biçimi

değişiklikleri yaşamış olarak görülmüştür.

34v Sayfasındaki SAZAK bitkisi, SAZAK sözcüğü ve bu bitkinin günümüzde çekilmiş fotoğrafı ve onun alıntıldığı kaynak.

El yazmasının 100r sayfasında yapılan bir bitki çiziminin hemen yanında **ZOILAK** sözcüğü yazıldığı görüyoruz. Burada ortadaki harf bir hece karakteridir ve **-IL-** biçiminde okunmaktadır.

100r sayfasındaki bitki çizimi yanında ZOILAK sözcüğü ve ZULAK bitkisi fotoğrafını görüyoruz.

Yazarın **ZOILAK** biçiminde yazdığı sözcüğün günümüz dilinde ses yakını **ZULAK** biçiminde halen Karedeniz bölgesi ağızlarında yaşayan “**tohum başı vermiş soğan**” veya “**tohuma kaçan soğan**” bitkisinin adıdır.

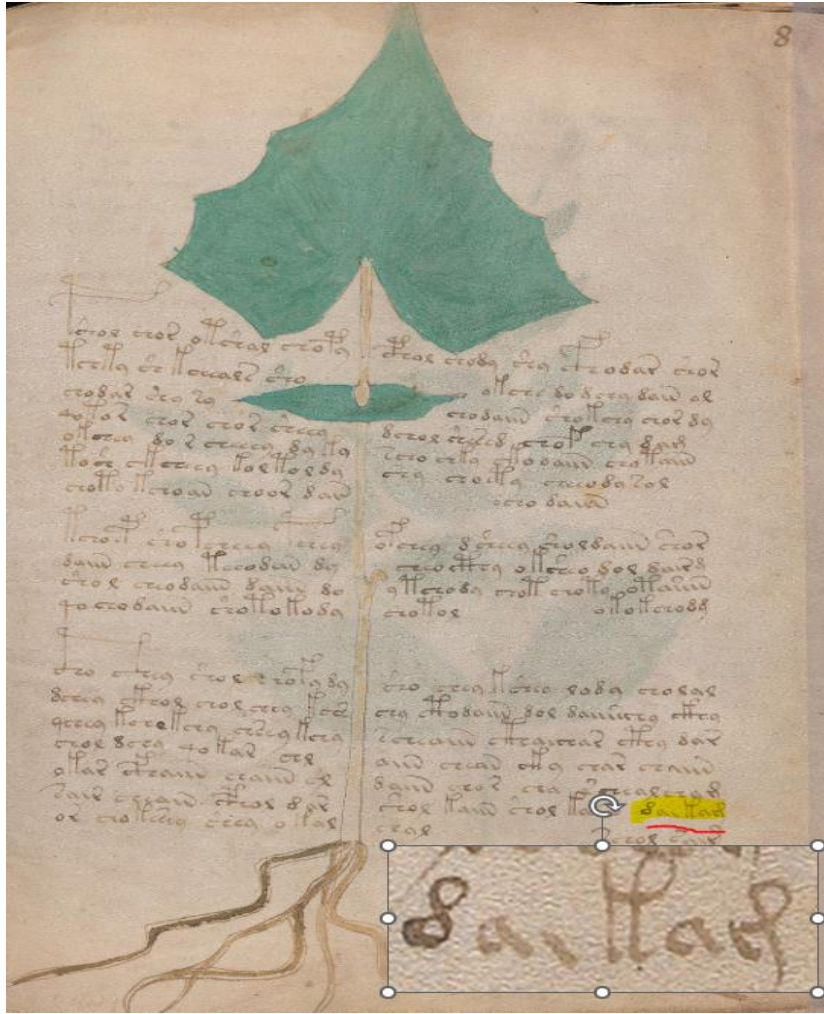
Sayfa 14v’de ise bir **SUSAM** bitkisi çizilmiş. Bu sayfada **SUSAM** adı iki defa yazılmış biçimde geçiyor. Fakat yazarın bu adı **SU SAM** biçiminde olmakla bölerek yazdığını görmekteyiz. Yazarın bazı sözcükleri bölerek yazdığı durumlar yazma boyunca görülmüştür. Aynı biçimde olmakla günümüzde bitleştirilerek yazılması düşünülmeyecek olan bazı sözcükleri yazarın bitştirilerek yazdığı örnekler de yazma boyunca not edilmiştir. Ayrıca, yazarın sıklıkla sözcükleri kısaltma biçimde de yazdığı görülüyor. Yazarın 24 veya 32 harfle istediği dilde istediği yazıyı yazabilecek durumdayken, onun hece işaretleri ile birlikte yaklaşık 180 karakterli bir karmaşık alfabe kullanmasının ve sözcükleri kısaltarak yazması, bölerek yazması veya bitleştirme gibi yazım biçimlerini değiştirmesinin sebebi ne olabilir? Şüphesiz ki, yazarın içeriği herkes tarafından okunamayacak bir kitap yazarak bazı bilgilerini kendisi için veya az sayıda özel okuyucu için yazmış olabileceğini öngörebiliriz. Bu tip yazım biçimlerinin tamamının birlikte olmakla tam olarak (1/1) benzeri daha önce herhangi bir el yazmasında görülmemiş bir durumdur. Bu sebeple bu yazma üzerinde okuma yapmayı düşünecek dil bilimcilerin alıştıkları tarzda kolayca okuyabilecekleri metinlerle karşılaşmayacağını bilmesi gerekir. Dil bilimcilere VM metinlerini okumalara başlamadan önce bizim bu el yazması üzerindeki on yıllık bilgi birikimimizi tek bir makalede bulamayacaklarını hatırlatır ve bu bilgilerin tamamını edinerek okuma yapmanın onlara zaman kazandıracağını belirtmek isterim.

Sayfa 14v'de çizilmiş olan susam bitkisi ve üç kelimelik kısa bir tümce bu görselde okunabilir.

14v sayfasındaki görselde işaretlenmiş tümcede yazar “UÇU SU SAM ÇÇYÜ” yazmış. Günümüzde aynı tümceyi “UCU SUSAM ÇİÇEĞİ” biçiminde kuruyoruz. Aradan geçen yaklaşık 600 yılda oldukça küçük bir ses-değeri değişimi gerçekleştiği söylenebilir. Fakat aslında yazarın kısaltma biçimde yazdığı sözcükler ve kendi bilgisini veya bilimini kâğıda dökerken kullandığı bazı bitki adları, ilaç adları ve tıp bilgisi terminolojisini de kullanması okumaları güçleştirmektedir. Bu özel terminoloji ve kısaltma yazım biçimine ait net örnekleri göstermek farklı bir makale konusu olarak görülebilir ki bu makalenin ana ekseninden ayrılmayalım.

Devam eden kısımdaki görselde ise (VM 8r sayfasında) bir bitki yaprağı çizilmiş görülüyor ve aynı yaprak yapısını salatalık, kavun, karpuz ve kabak gibi bitkilerde görebilirsiniz.

8r sayfasında ŞAILAK yazısı ve ŞALAK bitkisi çizimi

Yazar tarafından ŞAILAK biçiminde yazılmış olan bu bitki adı günümüzde ŞALAK biçiminde ve “tohuma kaçmış hıyar” anlamında yaşamaktadır. Bazı yörelerde aynı sözcüğün yetiştirmemiş kavun ve bazı bölgelerde de yemek için yararsız fakat tohumlarından istifade edilebilecek karpuz veya kabak gibi bitkilerin adı olarak da kullanılır durumu vardır. Türkiye Türkçesi Ağızları sözlüklerinde bunlar görülebilir. Sözcük halen çoğunlukla Karadeniz bölgesinden başlayarak, Akdeniz alanına kadar Türkiye Türkçesi ağzalarında çok sayıda bölgede günümüzde de şalak seslendiriliş biçimiyle yaşamaktadır.

77r sayfasından ise iki sözcük örneği verelim. Bunlardan birisi kısaltma biçiminde yazılmıştır.

77r sayfasında SOYCSU (soğuk su) ve SÇSU (sıcak su) sözcükleri ve yapılan çizim

77r sayfasında yapılan çizimde bazı kapalı su yolu hatları ve bunların çıkışlarından akan sular ve bunlardan birisinde kırmızı bir ateş benzeri veya buharı andıran yapı çizilmiştir. Burada, buhar ve ateş çıkarmış gibi çizilen kapalı su yolu (kanalı) ağızlarının ortasında SÇSU biçiminde yazılmış sözcüğü görüyoruz. Bunun, kısaltılmış biçimde bitleştirilmiş olarak yazılan SICAK SU sözcükleri olduğunu söyleyebiliriz.

85v sayfasından ise bir başka tümce örneği verelim. Bu sayfa Voynich elyazması metinlerini araştıran araştırmacılar arasında “harita sayfası” olarak da anılmaktadır. Okuyacağımız tümcede altı adet sözcük var ve ATA Çalışma Grubu olarak bu sözcükleri işaretleyerek görselde yanlarına rakamla tümcede kaçınıcı sözcük olduklarını yazdık.

85v veya “harita sayfası” olarak anılan sayfadan bir tümce örneği görseli

Öncelikle yazarın bu tümcenin ilk sözcüğünde geçen **KIZI** kelimesini **GSU** biçiminde yazdığını belirtmek gerekir. Öyle ki, bu sözcük çok sayıda farklı sözcüklerle birlikte muhtelif tümceler içerisinde muhtelif okumalarda görülmüş, tarafımızdan not edilmiş ve tümce anlam bütünlükleri açısından da değerlendirilerek doğrulanmıştır. Aynı zamanda son beş yılda yaptığımız okuma çalışmalarımıza dayanarak yazarın ağızdaki **O** sesinin günümüzde (pek çok sözcükte) **A** sesine dönüştüğü, **U** sesinin **I** sesine, **Ü** sesinin ise **İ** sesine dönüştüğünü söyleye biliyoruz. Bu tümcede ilk sözcük bileşik sözcük biçiminde yazılmış olan **ÜLGSU** sözcüğüdür. Bu yazmada geçen çok sayıda sözcüğün günümüz Türkiye Türkçesi biçimleri ile kıyaslandığında eski **U** > yeni **I** ve eski **Ü** > yeni **İ** ses dönüşümü görüldüğünden dolayı, bu sözcüğün çok büyük olasılıkla **İL+KIZI** sözcüğü olduğu düşünülebilir. Daha az bir olasılıkla **ÜL+KIZI** veya **UL+KIZI** biçimi düşünülebilir ki bu durumda baştaki **UL** / **ÜL** sözcüğünün kısaltma biçimde yazılmış bir sözcük olması olasılığından bahsedebiliriz. Mesela “ülke” sözcüğünün **ÜL** biçiminde kısaltılmış olması gibi. **İL** sözcüğü ise günümüzde “şehir” anlamında kullanılıyor ve sözlüklerde daha çok “şehirin niteliklerini taşıyan büyük yerleşim yeri” açıklamasıyla tanımlanıyor olsa da bu sözcüğün geçmişte “devlet”, “ülke”, “yurt” anlamlarında kullanımı da muhtemelen vardı ve bu anlamları Türkiye Türkçesi Ağızları sözlüklerinde görebilirsiniz. Bazı ağızlarda yabancı anlamında kullanılan **EL** sözcüğü, ses değeri değişmiş olarak **İL** biçiminde seslendirilmektedir. Yine Türkiye Türkçesi Ağızları sözlüklerinde **İL** sözcüğü veya söyleniş biçiminin bazı yörelerde “yabancı” ve “el” anlamında kullanıldığı

kaydedilmiştir⁷. Dolayısıyla sözcük **EL-KIZI** anlamında da olabilir. Ayrıca, burada geçen biçimiyle **ÜL (İL)** sözcüğü, mesela “**ülke**” gibi bir sözcüğün kısaltılmış biçimi değilse, bir diğer olasılık bu sözcüğün bugün “**köy-kızı**” veya “**köylü kıızı**” sözcüklerimiz benzeri “**il kıızı**” (**şehir kıızı**) anlamında kullanılmış olması ihtimalidir. **İL** sözcüğü yazar tarafından “**devlet**” anlamında veya “**ülke**” anlamında kullanılmışsa, yazarın bunun “belli bir ülkenin veya bölgenin kralının kızını” ifade eder biçimde harita sayfasında yazmış olması olasılığı da düşünülebilir. Güncel Türkiye Türkçemize çevirmek amacıyla, VM metinlerini okumamızın mevcut aşamasında bu sözcüğü sadece **İL+KIZI** (ya da **el-kızı**) anlamında alabiliriz. Burada bahsedilen kızın adını yazarın **OLCO** biçiminde yazdığını görüyoruz. Bu, muhtemelen **ALCA** veya **OLCA** adı olabilir. Bu durumda bu iki sözcüğü başa alarak tümceyi tekrar yazalım. “**ÜL+KIZI OLCO POŞAM, ÖR İYAĞIN ÖPÜR**”. Bu tümceyi bugün yazacak olsaydık muhtemelen “**İL KIZI ALCA, PAŞAM ÖR AYAĞIN ÖPER**” biçiminde yazmamız gerekecekti. **ÖR** sözcüğünün Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılmış olan Divan-ü Lügati't Türk’de “**kaftanın koltuk altı**” anlamında geçtiği bilinmektedir. Yazarın **POŞAM** biçiminde yazdığı sözcüğü günümüzde **PAŞAM, İYAĞIN** biçiminde yazdığı sözcüğü ise **AYAĞIN** (ayağını) biçiminde yazmaktayız. Aynı şekilde **ÖPÜR** sözcüğünü günümüzde Türkiye Türkçesinde **ÖPER** biçiminde yazsak da Azerbaycan bölgesi ağızlarında aynen yazarın yazdığı gibi **ÖPÜR** biçiminde seslendirenler günümüzde de görülebilir. Üstelik bu tümcenin yazıldığı sayfada sondaki **ÖPÜR** sözcüğünün nasıl yazıldığına bakacak olursanız, son sözcük olan **ÖPÜR** sözcüğünde **Ü** harfinin doksan derece sola yatık olarak yazıldığını görürsünüz.

ÖPÜR sözcüğü yazılış biçimi (sola yatık çizilmiş Ü harfi sarı renk fonla gösterilmekle)

Bütün yazma boyunca (240 sayfa ve yaklaşık kırk bin sözcük içeriğine) bakıldığında bu şekilde yatık yazılmış tek **Ü** harfi budur. Bu görselde görüleceği gibi, **Ü** harfi hemen solundaki **P** harfinin ayağını sanki öpüyor gibi yatık çizilerek bu tümce içinde yazılmıştır. Bunun solundaki **P** harfi ise **PAŞA** sözcüğünü temsil edencesine **ÜL-kızının Ü'sü, PAŞA** sözcüğünün **P** çiziminin ayağını “**sanki öper şekilde**” çizilmekle yazılmıştır. Yazma boyunca yazım biçimiyle bu tip çizim oyunları oluşturulduğu çeşitli örneklerde görülmüş ve not edilmiştir. Bu da bu yazım biçiminin tesadüf olmadığını ve okumamızın da büyük oranda doğru olduğunu bize düşündürüyor. Ayrıca harita sayfası olarak anılan bu sayfada **peçenek, akarsu, okmeydanı** (ok+serek), **sap-saz, doğu** (‘**dogu**’ biçiminde ve bir güneş çiziminin olduğu tarafta) anlamındaki sözcüklerle birlikte çok sayıda başka sözcükler de okunmuştur ki bunlar bir harita sayfasında görülebilecek sözcüklerdir. Bu harita sayfası okumaları ayrı bir makale konusu olabilecektir.

Bütün bir sayfa olarak 33v sayfasının okunması:

VM 33v sayfasında toplam onbir satır vardır. Bunları ATA çalışma grubu olarak sözcüklerin farklı okunuşları ve

⁷ Okuma çalışmalarında anlaşılmıştır ki pek çok sözcüğün bu eserdeki eski yazım biçiminde yazarın U/Ü ses biçiminde kullandığı harf günümüz Türkiye Türkçesinde çoğunlukla I/i sesine dönüşmüştür. Derleme Sözlüğüne işaret ederek ünlülerde daralma biçiminde ses değişimlerine örnekler veren bazı akademik makalelerde Sivas yöresi ağızlarında **él** sözcüğünün İstanbul ağızında **il** (**él > il**) biçimine dönüştüğü de yazılmıştır. Biz de okuma çalışmalarımızın erken dönemlerinde bu sözcüğün **EL-KIZI** sözcüğü olabileceğini düşünmüştük. Burada bahsettiğimiz makale 2010 yılında bir yüksek lisans tezi kapsamında T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından yayınlanmış “**Dîvânü Lügati’ t Türk’ teki isimlerle Anadolu Ağızlarında Ortaklaşan İsimler**” başlıklı ve akademisyen Gonca Kızılkaya tarafından yazılmış makedir. Bakınız; Sayfa 54 / Bölüm Başlığı “**Ses Olayları**” / Alt Başlık “**Ünlülerde Daralma**” / **él > il** (Sivas > İstanbul.; Derleme Sözlüğü)

<<https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/92967/T04510.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

anlamalarını dikkate alarak aşağıdaki biçimde okuyoruz ve günümüz dilinde anlam karşılığını açıklıyoruz.

İlk satırda son sözcük yazım biçimi dolayısıyla hem **GÜN** (ÇÜN) hem de **ÇİÇEKİ/ÇİÇEĞİ** (çi-eki/ç2) okunabilir biçimde yazıldığı için, yazarın bunu bilinçli olarak yapmış olabileceği düşünülebilir. Yazar bu sözcüğü **ÇÇYÜ** biçiminde de yazabilirdi ki bunu çok sayıda tümcede gerçekleştirmiş olsa da onun tümcelerde sözcük oyunları kuran birisi olduğuna yönelik bulguları dikkate alarak, yazarın bu sözcüğün ses değerini bozmakta bir sakınca görmediğini ihtimal ediyoruz. Bunun sebebini daha etraflıca ve çoklu örnekler üzerinden gelecek makalelerde detaylıca açıklayacağız ve kitabımızda ise zaten muhtelif ve çoklu örnekler üzerinden açıkladık. Elbette dil bilimciler konuyu etraflıca inceleyerek farklı yorumlar da yapacaklardır.

Böylece bu yazım biçimiyle yazar okuyucuya **GÜN+ÇİÇEĞİ** (ayçiçeği) bitki adını ilk satırın son sözcüğü yazım biçimi üzerinden iletmektedir. Bu yazım şekli bilinçli biçimde böyle yapılmadıysa, o durumda ilk satırın bu son sözcüğünü **ÇİÇEĞİ** veya **GÜN** (güneş) anlamında (ikisinden birisi olmakla) bir isim veya sıfat olarak kabul etmek mümkündür.

VM kapsamındaki çalışmalarımızla ilk defa bu makalemizde tanışacak olanlar elbette burada sunduğumuz sınırlı sayıda okuma örneklerinden yola çıkarak bu sözcüğü aynı biçimde okuma konusunda bizimle aynı fikirde olmayabilirler. Bu nedenle daha fazla tümce ve sözcük okuması yapılmalı ve bu okuma şeklimizin doğrulana bileceği veya düzeltilmesi gerekeceği görülmelidir. Her durumda biz yazma boyunca bu sözcüğü aynı biçimde yani **GÜN** sözcüğü karşılığı olarak **ÇN** (ÇÜN) biçiminde okuyoruz. Bu durumda ilk satırın son sözcüğünü burada önerdiğimiz çoklu okuma biçimlerinin sadece biriyle sunmamızı isteyenler bu sözcüğü **ÇN** (ÇÜN) biçiminde okuyabilirler. Fakat sonuçta günümüz diline yapılacak çeviri temelde değişmeyecektir. Çünkü yazar **GÜN** sözcüğünü **ÇN** (ÇÜN) biçiminde kullanıyor ve farklı ağızlarda “**günebakan**” çiçeğinin adını eş anlamlısıyla “**GÜN**” ve/veya “**GÜN çiçeği**” biçiminde seslendirenler olduğu da zaten bilinmektedir.⁸

Yazarın yazım biçimiyle sözcük oyunları kurduğu farklı tümce örneklerine yazma boyunca muhtelif yerlerde rastlanmıştır. Burada bitkinin çekirdeklerinin görünüş biçimi ve faydalılığından bahsedilirken tümce sonunda bu bitkinin adı verilmiştir. Bu sözcüğü yazım biçimi dolayısıyla **ÇZ** (çüz/çiz/çez) okuyanlar da olacaktır. Çünkü bu hece karakterinin alt kısmında **Ç** sesi bulunurken üstünde **N** sesi alt kısmın (ç harfinin) sağ üst köşesine bitişik yazılmıştır.

Hece karakterleri aşağı sol baştan yukarıya doğru okunmalıdır.

Böylece bu tip el yazısı dolayısıyla bunu **ÇZ** şeklinde benzetimle okuyanlar da olabilir. İşte yazarın yazım biçimiyle bilinçli olarak bu tip çoklu okunur şekilde yazdığını düşünmemizi sağlayan yüzlerce örnekten sadece birisi budur. İşin ilginç tarafı bu biçimlerin her birisinin ses değerine karşılık gelen bir Türkçe sözcük bulunması ve bu sözcüklerin de tümce anlam bütünlüğünü bozmadan okunabiliyor olmasıdır.

Bu son sözcüğü **ÇZ** biçiminde okuyanlar olacaksa elbette onların da bu sözcüğü **ÇÜZ** (cüz) “**cins**” anlamında alıntılamarları mümkün olabilir. Bu durumda son iki sözcük anlamca “**tarımı yapılabilir cins**” biçimini alacaktır.

Aşağıda tümcenin bütününe baktığınızda neden bu şekilde çeviri yaptığımız anlaşılabilecektir diye düşünüyoruz. Yani bu son sözcük için önerdiğimiz okuma biçimlerinin herhangi birisini aldığınızda anlamlı bir tümce okunduğunu görebilirsiniz. Elbette bu düşüntü yoruma açıktır ve bu makalemizde gösterdiğimiz okuma biçimlerinde yorumlardan çok ATA acb türeşkoşumuna dayanarak okuma örnekleri veriyoruz. Bunlardan hangisinin daha doğru olduğu, gelecekte bu sözcüğün geçtiği başka tümceler üzerinde yapılacak detaylı okuma çalışmalarından sonra netlik kazanabilir.

⁸ Örneğin, ayçiçeği yerine "gün çiçeği" adlandırması yapıldığı, 2020 yılında akademisyen Yasemin Yıldız tarafından yazılmış makalede görülmektedir. Doktora tezi olarak yazılmış olan bu makale "Türkçe Bitki Adlarının Anlam Bilimi Açısından İncelenmesi" adındadır ve T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından yayınlanmıştır. Bakınız; <file:///C:/Users/user/Downloads/T09058.pdf>

İlk satırın ilk sözcüğü ATA abc tablomuza esasen YARARSAM biçiminde okunursa burada çeviriyi yapan kişi YARMAK fiilinin ‘birinci tekil şahıs eylem’ biçimini düşünmelidir.

Satır 1	
Türeşkoşum:	Iyararsağın/yararsaam/yararsam usan/üşein çiycü söpr/söp2 çuclu/çivçclu/çuçcılıu orağn çn/ç2/çeki
Çözüm (deşifresi):	Yararsağın (Faydalı/Yararı-sağılabilir) düşen/üşen/uşan⁹ çiycü söpüeki çovaçlı/çouçlu/çokuçlu orağn (orulabilir) çün/çieki (gün/çiçeği)
Güncel-dile-çevirisi:	Yararlı düşen , çiğiti söpü+eki/ekini çovaç-lı/çoğaç-lı/çokuçlu, orulabilir gün/çiçeği
Açıklama:	Yarar elde edilebilir (faydalı), çekirdeği yassı-oval-uzunca (söpü), ekini/eklentisi çok+uçlu/çok-sayıda-sivri/ güneşli, tarımı yapılmaya müsait gün (güneş)/ çiçeği

Bu satırda ilk sözcüğü YARARSAMIN biçiminde okuyacak olanlar son hecenin sesinin bir vurgu biçimi olarak uzatıldığı düşüncesiyle sözcüğü YARARSAN biçiminde ikinci tekil şahıs eylemi olarak da değerlendirebilirler.

Biz burada “YARAR-sağınmak” veya “YARAR-sağmak/sağlamak” biçimini aldık ve bu sözcüğün “**yarar sağlanabilir**” anlamında fakat dolaylı bir ifade olarak “**tarımı yapılabilir**” veya “**faydalılığı olan**” anlamında yazılmış olabileceğini düşünüyoruz. Bununla birlikte bu sözcüğün de her üç okuma biçimi ile tümce anlam bütünlüğünü bozmadığı görülecektir. Bu satırın anlam içeriğine baktığımızda, çizimi yapılan çiçeğin GÜN’e (güneşe) benzetilmiş olduğu anlaşılıyor.

Devam eden satırlarda birden çok yerde çiçeğin boyutlarının büyük olduğunu ve onun “ay gibi”, “çanak gibi” ve “leğen/tas” büyüklüğünde olabileceğini ifade eden sözcükler görülmüştür. Dolayısıyla bu açıklamaları burada çizimi yapılmış olan çiçeğin baş kısmının büyük olduğuna işaret eden açıklamalar olarak kabul edebiliriz ve bu 33v sayfasında çizimi yapılmış bitkinin de baş kısmının biraz büyükçe çizildiği görülmektedir.

İlk satırda SÖPR/SOPR veya SÖPÜ2 (söpüeki / söpü eklentisi) sözcüklerinin de her iki yazılış biçiminin anlam karşılıkları ile tümce bütünlüğünü bozmadığı söylenebilir. SÖPÜR sözcüğü “**dökülür**”, “**yerinden-fırlar**” veya “**sepir/sepilir**” gibi bir anlamda kullanılmış olabilir. Fakat SÖPÜ biçimi ile bu sözcük “**yassı, oval, uzunca**” olan yapıları tek kelime ile anlatan sözcüktür. Sözcük günümüzde Türkiye Türkçesi Ağızları sözlüklerinde görülebilir olsa da dilde kullanımı neredeyse unutulmuş sözcüklerden birisi sayılabilir. Böylece SÖPÜ-EKİ sözcüğünü “**yassı, oval, uzunca eklentileri**” biçiminde okuyor ve anlamlandırmış oluyoruz. 33v sayfasının bu ilk satırında SÖPÜ-EKİ sözcüğü ile bitkinin baş kısmındaki çekirdeklerin ifade edildiğini söylemek mümkündür. Gün çiçeğinin çekirdekleri de burada SÖPÜ sözcüğünün anlattığı biçimde “**yassı, oval, uzunca**” yapıya sahiptir.

Bu satırda üçüncü sözcük ÜŞEN/ÜŞEİN biçiminde okunmaktadır. Burada ÜŞMEK sözcüğünü “**fırlamak**”, “**öne çıkmak**”, veya ses-değeri yakınlığı sebebiyle “**düşmek**” anlamında alabiliriz. Sözcüğün UŞAN okunuşu da “**kopmak**”, “**dağılmak**” anlamlarında kullanılan sözcüğümüzdür. Yazarın ÇIVÇCLU/ÇUÇCILU biçiminde yazdığı sözcüğün ÇOVAÇLI/ÇOĞAÇLI (**güneşli anlamında**) veya ÇUCLU okunuşuyla ÇOK-UÇLU (“**ana gövdeden ayrılmış birden çok kolu olan**” anlamında kullanılmış olabileceğini söylemek mümkündür. ORAĞN sözcüğü ise **orak** ve **oramak** sözcükleri kökteşi olan bir sözcük olarak “**orulmaya/kesime müsait**” anlamında veya “**tarımı yapılabilir**” manasında

⁹ Uşan sözcüğü anlam içeriği (Tarama Sözlüğü <<https://sozce.com/nedir/322170-usanmak>>) sözlüklerde; “uşan-mak” biçiminde ve “**kırılmak, parçalanmak, dağılmak, kopmak**” anlamlarında görülebilir. Üşmek sözcüğü ise **düşmek** ve-veya **fırlamak** anlamında da kullanılabilir. Bu sözcüklerin her ikisi geçmiş ortak biçiminden fonetik değer ve anlamca ayrılmış olabilirler. Fakat **düşmek** sözcüğü kendisinden önceki sözcükle birlikte değerlendirildiğinde **denk-düşmek** (*denk gelmiş olan*) anlamını da vermektedir.

kullanılmış olabilir. Buradan görüleceği gibi, ilk sözcüğü YARMAK fiili ile bağlantılı olarak okuyacak olan kimseler ilk satır için; “**Yararsam kopan/dağılan çiyiti yassı oval uzunca, ekini çok-uçlu, tarımı yapılabilir gün/çiçek**” okuması da yapabilirler. Burada bahsettiğimiz sözcük okunuş biçimleri ve anlamlarını hangi biçimde alıp çeviri yaparsanız yapın, tümce anlamı değişirken anlam bütünlüğü kırılmayan bir başka tümce okunuş önerisi verilebilmektedir. Aslında bu satırların satır sonu ses biçimlerinde uyak yapısı vardır ve her satırın bir tam tümce olması da gerekmez.

Satır 2	
Türeşkoşum:	Tçsu/İtaçsu sak-su/şek-sü olu/öl-ü oyef/oyap sain çsu/çanou uyak/uyak oyak/öyek çak/çek
Çözüm (deşifresi):	Taçsı saksu/şeksü olu ay ef sağın -çsu/çanou uyak oyak/öyek çak¹⁰
Güncel-dile-çevirisi:	Taçsı saksı/şekli olur/olan ay+evi sağın (ay evi gibi) ¹¹ çanağı ¹² uyar/uyak (benzer/uyanık) ayak (saçaklı/sarkaçlı) ¹³ çak
Açıklama:	Taçsı şekli ¹⁴ olur. Ay evi gibi çanağı birbirine-benzer saçaklı/sarkaçlı saçların birleştiği yere. ¹⁵

¹⁰ İkinci satır sonundaki **ÇAK** sözcüğü Türkiye Türkçesi ağızlarında bazı bölgelerde “**başta saçların birleştiği yer**” anlamında halen kullanılmaktadır. Bu sözcük bu kullanımı ile günümüzde unutulmak üzere olsa da geçmişte sözcüğün daha yaygın biçimde kullanılmış olabileceğini düşünmek mantıklı olacaktır. Çünkü sözcükler kullanımdan düşmeden çok önce belli yerel bölgelerde veya genel olarak geniş coğrafyalarda, fakat yaygın biçimde kullanılmış olmalıdır. Bakınız **ÇAK** <<https://sozce.com/nedir/67944-cak>>

¹¹ Yazarın **OYEF SAIN** (ay ev san / ay+evi-sağın) biçiminde yazdığı sözcük **gün-çiçeği** (günebakan çiçeği) eş anlamlı adı olan **ayçiçeği** sözcüğünü hatırlatmaktadır. Tarama Sözlüklerinde **SAN** sözcüğünün “**sanki, güya, zan, tahmin, tasavvur, alâmet**” gibi anlamları da görülebilir (bakınız; <<https://sozce.com/nedir/271283-san-iii>> ve <<https://sozce.com/nedir/271279-san-i>> ve <<https://sozce.com/nedir/271279-san-ii>>).

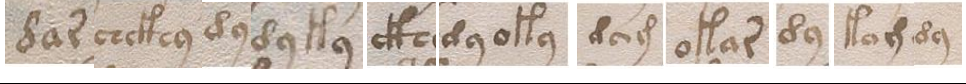
Mahmud Kaşgarlı tarafından yazılmış Divanü Lügati't-Türk adlı elyazması sözlükte **EV** anlamındaki sözcük **EF** yazılış biçimiyle geçmektedir. Bakınız **EF = EV** <<https://sozce.com/nedir/106545-ef>>

¹² **ÇANOÜ** biçiminde yazılmış sözcükte ortadaki harf alt bölümünün yazım biçiminden dolayı bir mürekkep artığı sebebiyle böyle okunuyorsa bu durumda bu sözcüğün **ÇSU** biçiminde yazılmış olması mümkündür. Eğer bu harf bir bileşik harf değilse, yani onun alt kısmı büyük bir nokta gibi görünen an/on/ön veya **-ano/-ono-** okunan harf değilse, bu durumda bu **S/Ş** okunan harftir. Öyle ise, **ÇSU** sözcüğü “**çoksu/çoklu**” anlamındaki sözcük olabilir. Böylece ondan evvelki sözcüğün **AY** değil **OYUK** anlamında kısaltma yazım ile **OY** sözcüğü olabileceğini de düşünmek gerekir. Böylelikle bu satırın bütünü; “**Taçsı şekli olur oyuk ev gibi çoklu saçaklı/sarkaçlı çak** (saçların birleştiği yer)” anlamında olabilecektir.

¹³ **AYAK** sözcüğünün “**saçak, sarkaç**” anlamında kullanımı da vardır. Bakınız <<https://sozce.com/nedir/27290-ayak-iii>>

¹⁴ Yazarın burada **SAKSU** ve **ŞEKSÜ** (saksı ve şekli) biçiminde okunan sözcükle okuyucuya bir sözcük oyunu kurmuş olabileceğini düşünebiliriz. Bunların herhangi birisini tümce içerisinde değerlendirdiğimizde her ikisinin de ayrı ayrı veya birlikte tümce anlam bütünlüğünü bozmadığı görülmektedir. Yazar, bitkinin baş kısmının “**saksı** büyüklüğünde ve görünüşünde **şekli**” olduğu algısı yaratacak biçimiyle bu sözcüğü çift okunur şekilde yazmış olabilir. Bu yazım biçimine farklı sayfalarda ve farklı örneklerde rastlandığı için bunu bilinçli olarak yapmış olabileceği düşünülmelidir. Bir dil bilimci olarak bu sözcüklerin tek bir yazılış biçimiyle okunması gerektiğini düşünüyorsanız, bu durumda bunlardan hangisini seçerseniz seçin anlam bütünlüğü olan bir satır veya tümce elde etmiş olursunuz.

¹⁵ Son iki sözcüğün (**OYAK ÇAK**) ses değeri yakını olan **AYAKÇAK** biçimi günümüzde Karadeniz ağızlarında yaşamaktadır. Bu sözcük “oturacak, arkalıksız **iskemle**” ve “**leğen**/el leğeni” anlamında kullanılır. Böylece bu satırın anlamı; “**Taçsı şekli olur. Ay evi gibi çanağı, benzeri leğen**” veya “**Taçsı şekli olur. Ay evi gibi çanağı, benzer leğene**” biçiminde günümüz diline çevrilebilir. Burada satırların son seslerinde uyak formu vardır ve şiirsel bir ifade ile kaleme alınmıştır. Bu dizelerin her birisinin ayrı ayrı olmakla tamamlanan birer tümce olması da beklenmemelidir. Bakınız **AYAKÇAK** anlamı <<https://sozce.com/nedir/27405-ayacak>>

Satır 3	
Türeşkoşum:	Sar/Ser ççilü/ççlü sü/su sülü/sulu çılsu/çlsu ölü/olu şvk/svk olar/öler su/sü/şu laksu/leksü/ileksü
Çözüm (deşifresi):	Ser ççilü sülü çalısu öl-ü/olur şvık/svık olurlar/onlar/öler şilek-sü/
Güncel-dile-çevirisi:	Ser (baş) ççili (peteği) sülü, çalısu öl-ü (tav-ı) şvık/svık olur/onlar şilek-si (çapakı/çapağımsı)
Açıklama:	Baş dalak-gibi görünen peteği sülü, çalısu (gövde ve kollarının) tavı SIVIK/ŞIVIK (kıvamlı, gevşek, yapışkan-sıvıltı, sulu), olur/onlar ŞİLEKSİ (çapaklı-gibi-yapıda) ¹⁶

Sayfa 33v üçüncü satırda muhtelif sözcüklerin farklı okunuş biçimlerine esasen farklı çeviriler yapılabilmektedir. Mesela “**olur**” veya “**onlar**” anlamında **OLAR** biçiminde yazılmış sözcük aynı zamanda **ÖLER** (ölür) biçiminde de okunabiliyor.

Sonraki sözcükler ise, **SU LAKSU** (su lak-sı) veya **SULAK SU** gibi farklı biçimlerde okunabilmektedir. Buna göre günümüz diline yapılacak çevirilerde farklı sonuçlar da gösterilebilir. Örneğin; “**SER** (baş) dalak-gibi görünen balsız peteksi kısmı **SÜSLÜ, ÇALISI OLUR CIVIK** (sulu), **ÖLÜR ŞU İLEK-SÜ** (ölür şu çelimsizi)”.

Türkiye Türkçesi Ağzıları sözlüklerinde **İLEK** sözcüğünü “**zayıf**”, “**cansız**” anlamları ile görebilirsiniz. Sözcüğün “**çelimsiz**” anlamında da kullanımı vardır. **İLEKSİ** sözcüğü ise “**zayıf / cansız görüneni**” veya “**çelimsiz gibi görüneni**” anlamında kullanılmış olmalıdır. Türkiye Türkçesi Ağzıları Sözlüğü bu sözcüğün farklı anlamlarda kullanımlarını da göstermektedir. Örneğin bu sözcüğü “**baba incir**”, “**erkek incir**” anlamında bitki adlandırmaları dahilinde kullanan yörelerimiz vardır. VM el yazması 55r sayfasında bir bitki çizimi yapılmıştır ve burada “incir” anlamı ile olabilecek biçimde **İLEK/LEK** okunan sözcük alttan beşinci satırın son sözcüğü olarak geçmektedir. Elbette bu satırların da ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Sözcüğün “**zayıf**” ve “**cansız**” anlamının ise Ege ve Karadeniz yöresinde kullanılıyor olduğunu görüyoruz. Daha önce de dikkat çektiğimiz gibi, bu yazma boyunca karşılaştığımız pek çok sözcük sözlüklerde çoğunlukla Karadeniz, kısmen Ege, Marmara ve Trakya yöreleri gibi birbirine bitişik coğrafyalarda kullanılan sözcükler olarak gösterilmektedir. Aynı tümede geçen **SIVIK** sözcüğü de yine aynı anlamda (civık, sulu, gevşek anlamında) olmakla Karadeniz yöresinde geçmektedir.

Dördüncü satırın ilk sözcüğünün ilk harfini el yazısı biçimiyle **Y/IY** harfi olarak okuyanlar da olabilecektir. Bu durumda sözcüğü **YOLAR/IYOLAR** (yolmak) anlamıyla kabul eden çeviriler yapılabilir. Fakat bu sözcüğün ilk harfi **Y/IY** okunan harf değildir. Bu sözcüğün ilk harfi **B/BI** okunan harftir. ATA abc türeşkoşumu tablosunda bu gösterilmiştir. Yazma boyunca **Y/YI, L/IL, T/IT** ve **B/BI** harflerinin birbirine oldukça yakın yazılış biçimleriyle yazılmış olması söz konusu olmuştur. Bunları ayırt etmek için metinleri yakınlştırarak/büyüterek dikkatlice bakmakta fayda vardır. **Y/YI** ve **B/BI** okunan harflerin yazılış biçimlerini ayırt etmenin en iyi yolu onların üst kısmındaki yuvarlak biçimde çizilmiş kulak benzeri yumru kısımlarına bakmak olacaktır. **Y** harfi yazılırken üst kısmında sağda ve solda olmakla toplam iki adet kulakçık benzeri yuvarlak yapı çizilmiştir. **B/BI** okunan harfte ise, bu kulakçık benzeri yuvarlak kısım sadece üst-sol taraftadır. Fakat yazmanın yazım biçimini görsel açıdan uzun yıllardır inceliyor olmamızın verdiği

¹⁶ Bu satırda muhtelif sözcüklerin farklı okunuş biçimlerini ve farklı transkripsiyon biçimlerini görmek için bakınız:

<www.turkicresearch.com>) Örneğin **OLAR** (**onlar**/olurlar veya **olur**) okunan sözcük aynı zamanda **ÖLER** (**ölür**) biçiminde de okunabiliyor. Ya da sonraki sözcükler **SU LAKSI** veya **SULAK SU** gibi farklı biçimlerde okunabilmektedir. Buna göre günümüz diline yapılacak çevirilerde farklı sonuçlar da gösterilebilir. Örneğin; “**SER** (baş) dalak-gibi görünen balsız petek kısmı **SÜSLÜ, ÇALISI OLUR CIVIK** (sulu), **ÖLÜR ŞU İLEK-SÜ** (ölür şu çelimsiz gibi olanı/ölür şu çelimsizi)”. Bakınız **İLEK**: zayıf, cansız <https://sozce.com/nedir/166369-ilek>

bir düşüntü olarak eserin yazılarının muhtemelen 6 veya 7 ya da (en çok) 8 farklı elden çıkmış olabileceğini var sayıyoruz. Fakat asıl yazar (tasarlayan, düşünen ve ilk nüsayı yazan) tek bir kişi olmalıdır. Diğerleri çoğunlukla yazarın elinden çıkan ilk metni kopyalayanlar olabilir. Harita sayfasının ise yazarın elinden çıkmış olabileceğini düşünüyoruz. Bu konunun detaylarını ve bize bilgi sunan bulguları ayrı bir makale konusudur.

Satır 4	
Türeşkoşum:	Bolar/Böler çiyē-/çyēdi-/çyē- ¹⁷ -şu/-şü/-su/-sü sap/saf dolar/döler çuş ¹⁸ /ançus/önçüs obosu/oyosu çcsü/çcsu üilcsü/ulcsu/ülcsü şosp/sosp saın/sein
Çözüm (deşifresi):	Bolar/Böler çiyəsi (yağı/ayçiçeği)/ çiyesi (çiğidi/çiğdemi/ayçiçeği) sap/sapı dolar çuş (uyku) / önçüs (önsüz) obosu/oyosu ¹⁹ çcsü/çcsu üilcsü/ulcsu/ülcsü ²⁰ şosp-sen (şaşar-sen)

¹⁷ İkinci sözcüğün kökü durumundaki ilk harf bir hece karakteridir. Burada Ç sesi üzerinde ona bitişik yazılmış olan 7 rakamı ses değeri ile (y/ye/yed/yedi) biçimlerinde değerlendirilebilir. Aslında okuma sırasında okuyucu bunu **çiyē-/çyēdi-/çyē-** biçimlerinden birisiyle okuyacaktır. Son kısmındaki **-sü** hecesi bu sözcüğün ekidir ve sözcük **çiyēsü/çyēdisü/çyēsü** biçimlerinde okunabilir. Burada **çiyē** veya **çiyē** sözcüğü Türk dilinin bazı lehçelerinde “yağ”/“makınayla imal edilen yağ” anlamında halen kullanılmaktadır. **ÇİYƏSÜ** = **ÇİYESİ** = **YAĞI** veya **ÇİYİTİ** (çekirdeği/çiğdemi) > **ÇİYƏ** <<http://obastan.com/az/dict/dialect/word/559937-%C3%87%C4%B0Y%C6%8F>> ve <<http://azerbaycan.academic.ru/2770/%C3%A7iy%C9%99>>

ÇİYESİ sözcüğü “**çiğdemi**” sözcüğünün yazarın ağzındaki eski veya kısaltılmış biçimi de olabilir. **Çiğdem** sözcüğü zaten “**ayçiçeği**” ve “**ayçiçeği-çekirdeği**” anlamında halen Ege (çoğunlukla İzmir ve yöresinde), daha az olmakla Marmara ve Trakya bölgesinde yer yer kullanılmaktadır. İlaveten, Elâzığ yöresinde **ayçiçeği** bitkisine halen “**çiğit / çigit**” denilmektedir. Dilimizde sözcük **çiyesi** (**çiğdemi**) sözcüğü **çiğiti** biçiminde ve **ayçiçeği** anlamında da kullanılmıştır diyebiliriz. Görüleceği gibi hem **çiğdem** hem de **çiğit** söylenişlerinin Türk dili ağızlarında doğrudan doğruya **ayçiçeği** anlamında kullanımı vardır. Bu satırda **ÇİYESİ** sözcüğü **ayçiçeği-çekirdeği** veya **ayçiçeği** ya da sadece “**çekirdeği**” anlamında kullanılmış olmalıdır. Bazı bilim insanları ana vatanı Amerika kıtası olan ayçiçeği bitkisinin Kristof Kolomb’un bu kıtaya gitmesinden sonra Asya ve Avrupa’ya getirildiğini düşünüyorlar. Fakat bu çıkarımı tam şekilde destekleyecek olan birinci derece net kanıt mevcut değildir. Ayçiçeği Kolomb öncesi bir dönemde de farklı kıtalara taşınmış olabilir. Öyle ki bu görüşü açıklayan araştırmacılar da mevcuttur.

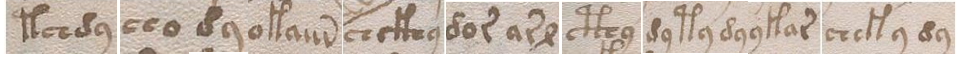
¹⁸ Beşinci sözcükte ilk harf bir hece karakteridir. Bu harfin başında bir yumru nokta gibi görünen ilk kısmı ATA transkripsiyon tablosuna göre **AN/ON/ÖN** okunan işaretidir. Yazar yazım esnasında bu yumru kısmı bilinçli yapmadıysa bu kısım yazım sırasında mürekkep artığı neticesinde de oluşmuş olabilir. Bu durumda burada **ÖNÇÜS/ONÇUS** (**ÖNSÜZ**) biçiminde okuduğumuz kısım “**ÇUŞ**” biçiminde okunmalıdır. **ÇUŞ** sözcüğünün bazı ağızlardaki sinonimi “**YUXU**” (**UYKU**) sözcüğüdür. Yani yazar burada bir benzetme yaparak **ÇUŞ OBASI** veya **ÇUŞ AYASI** biçiminde anmakla bu bitkinin çekirdeklerinin bulunduğu peteksi baş kısmı kastetmiş olmalıdır. Yazar burada dolaylı ifade ile **UYKU OBASI** veya **UYKU AYASI** ifadesiyle “bitkinin baş kısmında büyüyen çekirdekli bölümü, çekirdeklerin veya yağın bulunduğu ve büyüdükçe arttığı bir oba birlikteliğine veya ayaya benzetmiş olmaktadır. ATA Çalışma Grubu burada bu sözcüğün **AYA** değil de daha çok **OBA** olabileceğini düşünmektedir. Öyle ki, bu sözcüğün ilk hece harfi hem **IY** hem de **BI** okunabilir biçimde yazılmıştır. Bakınız: <<http://obastan.com/az/dict/dialect/word/560058-%C3%87U%C5%9E>> Aşağıda bir sonraki notta bu durum daha detaylı açıklanmıştır.

¹⁹ Baştan altıncı sözcüğün el yazısı ile yazım biçimi sebebiyle ikinci harf **Y** veya **B** okunabiliyor. Yazar bu yazım biçimini özellikle bu şekilde yaparak okuyucunun iki farklı şekilde okuyabileceği sözcüğü bilerek yaratmadıysa bu sözcük **OBOSU** (obası) veya **OYOSU** (ayası) biçiminde anlaşılmalıdır. Ancak burada **oba** veya **aya** sözcüğü olmasından asıllı olmayarak, bitkinin baş kısmındaki petek görünümünde olan çekirdeklerin bulunduğu bölüm kastedilmektedir. **ÇEÇ** sözcüğü “dalaksı görünümde balsız petek” anlamında kullanılabilir. **ÇEÇ-Sİ** sözcüğü “dalaksı petek görünümünde olan” veya kısaca “peteksi” anlamında alınabilir. Burada **OBA-** sözcüğü ile dolaylı biçimde kastedilen bölüm bu bitkinin çekirdeklerinin yerleştiği **ÇEÇ** bölümü olmalıdır.

²⁰ **ULCSU / ÜLCSÜ** okunan sözcüğün kökü **ULC-/ÜLC-** ve sözcük eki **-SÜ/-SU** ekidir. Bugün bazı bölge ağızlarında **ÜLÜÇ** sözcüğü “**helva**” anlamında kullanılmaktadır. **ÜLÜÇ** = “**arasına halva qoyulmuş yuxa, lavaş**” anlamındadır. <<https://obastan.com/%C3%9CL%C3%9C%C3%87/573433/?l=az>>

Bu durumda **ÜLÜCSÜ/ÜLÜÇSÜ** sözcüğü; “**arasına halva qoyulmuş yuxa, lavaş gibi**”, “**arasına halva qoyulmuş yufkaya benzer**” anlamında olmalıdır. Burada **ÜLCSÜ** > **ÜLCÜSÜ** sözcüğü **ÖLÇÜSÜ** sözcüğü ile de ses değeri yakındır. Dolayısıyla bu sözcüğü **ÖLÇÜSÜ** anlamında da okuyanlar olabilir. Bu sözcüğün, geçtiği farklı tümceler incelendikten sonra burada tam olarak hangi anlamda geçtiği netlik kazanabilir. Fakat mevcut yazım biçimi bu tip farklı okumalara yol verir niteliktedir. Bu da yazar tarafından bilinçli

<i>Güncel-dile-çevirisi:</i>	Bollaşır/böler çiyəsi (yağı/ayçiçeği) sapı, dolar önsüz (cansız/zayıf) obası ülüç-sü şaşarsın.
<i>Açıklama:</i>	“Bollaşır yağı/ayçiçeği, sap dolar, zayıf obasının/ayasının şişmesi arasına helva konmuş yufkaya benzer şaşarsın/susarsın” ve-veya “Böler ayçiçeği sapını dolar-olan zayıf obasının şişmesi. Helvalı yufkaya benzer şaşarsın.” ²¹ ”

Satır 5	
Türeshkoşum:	Iyçsu/yçsu/yçsü ²² ccosu/gosu/gösü ²³ öileğn/öleğn/olağn ççilü sor arp/erp çiyü/çyu/çyü suyusu/süyüsü üler/ular ²⁴ ççilüsü/çclüsü ²⁵

olarak da yapılmış olabilir. Çünkü bu anlamların hangisini kabul edersek edelim anlamlı bir tümce ortaya çıkmaktadır. Yani tümce anlam bütünlüğü kırılmamaktadır.

²¹ Burada sözcüklerin bazılarının birden çok anlam içeriği tümce anlam bütünlüğünü bozmadan farklı anlamlandırmayla bu satırı yorumlamamızı sağlayabilir. Bunun gibi okuma önerileri detayında, <www.turkicreserach.com> sayfasında daha fazla bilgi bulabilirsiniz.

²² **YİÇSU/İYÇSU/YİÇ-SÜ/YİÇİSİ** sözcükleri **İÇ-SU** veya **YİÇİSİ** anlamında olabilir. **YİÇİSİ** sözcüğü “**terzisi**” anlamındadır. **YİÇİ** sözcüğü Divanü Lügati't-Türk'de “**TERZİ**” anlamında geçmektedir. **YİÇİSÜ** sözcüğü de bundan dolayı **TERZİSİ** veya **TERZİSİNİN** anlamında kullanılmış olabilir. <https://www.sozce.com/nedir/344507-yici>

Ayrıca **YÇ** sözcüğünü **Yüç** yani **ÜÇ**, (<https://www.sozce.com/nedir/348949-yuc>) ve **YÇSÜ** sözcüğünü ise **ÜÇÜNCÜSÜ** veya **ÜÇÜNCÜ** anlamında da okuyabiliriz. Bunlardan hangisinin daha doğru okunuş biçimi olduğunu gelecekte aynı sözcüğün geçtiği tümceler incelendiğinde daha bilinir olacağı söylenebilir. Belki de bazı dil bilimciler bu sözcükleri tamamen başka ses biçimi veya anlamıyla alacaklardır.

²³ Yazma boyunca, yazarın kullandığı bazı sözcüklerin günümüzdeki ses biçimleriyle mukayesesi yapıldığında, **S** sesinin **Z** sesine dönüştüğü pek çok örnek not edilmiştir. Örneğin, **GÖSÜ** sözü **GÖZÜ** karşılığı kullanılmış olduğu gibi, bu sözcüğü yazımı itibarıyla **CCSÜ/CCSU** okuyanlar bunu **CiCoZU** olarak da okuyabilirler. **CİCOZ** sözcüğünün **bilye/düğme** veya “cam ya da toprak bilye” anlamında kullanımı vardır. Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğüne göre de **CİCOZ** sözcüğü **BİLYE** anlamındadır. Bu durumda bu sözcüğü **CİCUZU** biçiminde okuyanlar yapacakları türeshkoşumda bu sözcüğün günümüz anlam karşılığını “**BİLYESİ**” veya “**BİLYEYE BENZEYEN BÖLÜMÜ**” şeklinde de alabilirler. <https://sozce.com/nedir/64068-cicoz> Bunun ses değeri yakını olan **CİCOŞ** sözcüğü ise Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğüne göre “**büyük, parlak, güzel düğme**” demektir. Yani **CİCOŞU** sözcüğü de bir anlamda “**büyük düğmesi**” manasındadır.

²⁴ Bu sözcük günümüzde Türkiye Türkçesi ağzlarında kullanılan **İĞLER** sözcüğü ses değeri yakındır. **İĞLE-MEK** sözcüğü Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğüne göre; “Zayıflamak, ağaç gelişmemek, meyve vermemek, bitki sararmak, ezilmek” gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Bu sözcüğün ses değeri eşitinin halen Azerbaycan coğrafyasında “koklamak” anlamı da vardır.

Bu sözcük **İĞLİ** sözcüğü ile ses değeri yakını sözcük olup “**cılızlaşmak, olgunlaşmadan yere düşen ham meyve**” gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Bu sözcük muhtemelen **ÖLÜR** (ölmek) sözcüğünün yazarın ağızındaki ses değeri biçimi de olabilir. Yine muhtemelen bazı ağzlarda “**solarak ölüyor olan**” anlamında da kullanılmıştır. **İĞLEZ** sözcüğü de “**zayıf, hastalıklı, cılız**” anlamında kullanılmaktadır. Bakınız: **İğlemek**; <https://sozce.com/nedir/164271-iglemek> / **İgli**; <https://sozce.com/nedir/164274-igli> / **İğlez**; <https://sozce.com/nedir/164273-iglez>

ATA elyazması boyunca yazarın ağızındaki pek çok sözcükte eski **U/Ü** sesinin günümüzde **I/İ** sesine evrildiği, mukayese edilen sözcüklerde çoklukla görülmüştür. Bu nedenle **ÜİLER** biçiminde yazılmış sözcüğün “**zayıflaşır, cılızlaşır, sararır**” anlamına gelen **İĞLER** (iğlemek) sözcüğü olduğunu söylemek mümkündür.

²⁵ **ÇÇİLÜSÜ/ÇCLSÜ** sözcüğünün ses değeri yakını olan günümüz lehçelerindeki sözcük **ÇÖCELİSİ** sözcüğüdür. Sözcük kökündeki **ÇÖCE** kelimesi “**bodur, kısa boylu**” anlamındadır. Böylece **ÇÖCELİSİ** sözcüğü “**bodur-olanı**”, “**kısa boylusu**”, “**bodur görüneni**” anlamında olmalıdır. <https://sozce.com/nedir/79430-coce>

Çözüm (deşifresi):	İçsu-gösü/Yiçisi-cicoşu/Yüçsü ²⁶ -cicozu ²⁷ ölen/olan çeçeli/çeçili (balsız petek gibi görünen kısmı) ²⁸ sararıp çöyü/çeyü ²⁹ suyu/süsü ölür çöcelisi (bodur olanın/çelimsizin)
Güncel-dile-çevirisi:	“İç su gözü ölen çeçeli sararıp çevrilir. Suyu/süsü ölür çelimsiz-bodur olanın” ve-veya “Terzisinin (Yiçi-sinin) büyük, parlak, güzel düğmesi (cicoşu) olan çeçeli sararıp çevrilir.” Süsü/suyu ölür çelimsiz-bodur olanın.³⁰ ve-veya Üçüncü bilyesi ölen çeçeli sararıp çevrilir. Süsü/suyu ölür çelimsiz-bodurun.
Açıklama:	İç su haznesi ölen çeç kısmı sararır. Suyu/süsü ölür bodur-kalmış olanın. ve-veya İç su haznesi ölen çeç görünümünde (petek gibi olan) kısmı sararır. Suyu/süsü ölür bodur-kalmış olanın.³¹ ve-veya Terzisinin/üçüncü düğmesi ölen çeçeli sararıp çevrilir. Süsü/suyu ölür bodur olanın.³²

Satır 6	
Türeşkoşum:	Uçco sor-opağn/sor-öpem/öpeğn olar/oılar/öler çsu-çsu/çşü oxsu olar çsu/çşü

²⁶ YÇ sözcüğünü YÜÇ yani ÜÇ sözcüğü ses değeri yakındır (<<https://www.sozce.com/nedir/348949-yuc>>). YÇSÜ sözcüğünü ÜÇÜNCÜSÜ veya ÜÇÜNCÜ anlamında da günümüz diline çevirebiliriz.

²⁷ Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğüne göre CİCOZ sözcüğü BİLYE anlamındadır. <<https://sozce.com/nedir/64068-cicoz>> Yani CCOSU (cicozu) sözcüğü BİLYESİ anlamındadır.

²⁸ ÇÇLÜ/ÇÇİLÜ = ÇEÇELİ = PETEK-kısmı > dalaksı-peteği (çeç: dalak şeklinde balsız peteği / dalak gibi görünen petek kısmı). Bakınız ÇEÇ <<https://sozce.com/nedir/71182-cec>>

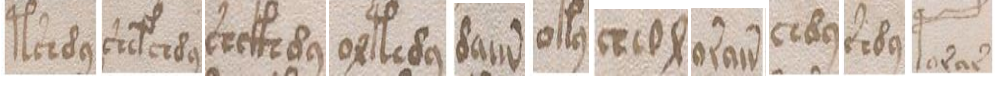
²⁹ Burada ÇYÜ biçimi ÇÖYÜ/ÇeYÜ sözcüğü ise çöyürmek (çövmek veya çevirmek) anlamında yani ÇÖYÜ sözcüğü “bükülür” anlamında kullanılmış olabilir. Ege ve Karadeniz bölgesi ağzlarında bazı sözcüklerin sonluğunun yutulması/düşürülmesi söylenmesi sıklıkla görülmektedir. Mesela “gidiyor” veya “gitmesi” sözcüğü yerine “gidiü/gidiüü” demek gibi. Veya “dönüyor” demek yerine “dönüü/dönüüü” veya “dönüü vedi” demek benzeri bir durumlardan burada da bahsedilebilir. ÇÖYÜ sözcüğü de “çevrilir/döner/bükülür” [“çöyürldü” (ÇEVİRİLDİ veya ÇEVİRİLİR) anlamında olduğu gibi.] ses değerini değiştirmiş olabilir. Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğüne göre çöyürmek anlamı “çevirmek, geri döndürmek” ve çöymek “alçalmak, aşağı inmek”, “bir tarafa kaymak, eğilmek” anlamında kullanılmaktadır. Kısacası yazar ÇÖYÜR (ÇEVİRİLİR) yerine ÇÖYÜ diyor olabilir. Bakınız <<https://sozce.com/nedir/80235-coymek>>

³⁰ Burada ilk iki sözcüğün anlam içeriği itibarıyla “terzisinin büyük düğmesi” gibi bir anlamı mevcuttur. Bunun dolaylı olarak “Tanrının/yaratıcısının bir büyük düğme gibi yarattığı kısmı” manası taşıdığı görülmektedir. Burada ilk sözcük olan Yiçi (terzi) ve YüÇ (üç) biçiminde de okunabilir.

³¹ Burada yazarın bu 33v sayfasında yaptığı bitki çizimine dikkatli bakınca, çizimi yapılmış bitkide üçüncü bir kol ve onun ucunda bitki başı/başacağı görünüyor. Bu kısım çelimsiz ve kısa/bodur kalmış ve bükülmüş/çevrilmiş biçimde çizilmiştir. Bu metinleri okuyana kadar bu detaya dikkat etmemiş olsak da bu bir çizim tümce anlam eşleşmesi olarak not edilebilir. Üstelik ilk iki sözcük okuma biçimi itibarıyla tümce anlam bütünü bozmadan anlamı değiştirdiği halde, değişen anlam da burada yapılmış bitki çizimiyle örtüşmektedir ve bunların tesadüf olmaması olasıdır olduğuna şüphe yoktur.

³² Burada ilk iki sözcüğün anlam içeriği itibarıyla, “terzisinin büyük düğmesi” gibi bir anlamı vardır. Dolaylı bir ifade biçimi olarak bu; “Tanrının/yaratıcısının bir büyük düğme gibi yarattığı kısmı” manası taşımaktadır. Burada ilk sözcük Yiçi (terzi) ve YüÇ (üç) biçiminde de okunabilir.

Çözüm (deşifresi):	Uçcuğu sour-öpem olur çoksu çoksu oksu olur çeşü ³³ /çoksu
Güncel-dile-çevirisi:	Uçcuğu soğur-öpem olur/olan çoklu çoklu oksu olur çeş-i/tahlıl/çekirdeği/çoksu
Açıklama:	Çekirdeklerin-Uçcuğu soğurulur-öpülür-gibi-emilir olur/olan çoklu çoklu oksu olur çeşi/çekirdeği/çokça. ³⁴

Satır 7	
Türeşkoşum:	İyçekisü/yç2sü ç1cıkçsü/çabircıkçsu ç2çlsü/çekiçlsü opycsu sağn/sem ölü çcöp/çiöp orain çsu ç2sü/çekisü iygörür/iygorar
Çözüm (deşifresi):	İyi-çekisi/iç-çekisi ³⁵ çabırçakcısını, çekicisini/çekiçlisini, o-paycısını/epeycesini, ölü çiyöp orain-çısını çekisi iyi-görür.
Güncel-dile-çevirisi:	İyi-çekisi çapulcusunu/tartıcısını çekiçlisini, o paycısını/epeycesini, ölü çöpleri oran kimseleri ağırlığıyla iyi-görür.
Açıklama:	İyi-çekisi (net-ağırlığı/iç-çekisi) çapulcusunu, tartıcısını/çekiçlisini, o paycısını/ epeycesini, ölü çöpleri ve samanları toplayan kimseleri ağırlığıyla iyi-görür (hoşnut-kılar) <u>Açıklamalı tercüme</u> ³⁶ : Net-ağırlığı (İyi-çekisi)/iç-çekisi/iç-eki-si (ayrılmış çekirdeklerin

³³ Fonetik değer yakınlığına göre bir karşılaştırma yaparak, günümüzdeki en yakın işlek sözcükleri seçtiğimizde, burada gösterdiğimiz okumayı yapabiliyoruz. ÇEŞ sözcüğü “başağından ayrılmış tahlıl” anlamındaki sözcüktür. Sözlüklerde bu sözcük “savruarak samanından/sapından ayrılmış tahlıl yığını” anlamında gösterilmektedir. Bu sözcüğü sadece “ayrıştırılmış/ayrılmış tahlıl yığını/kümesi” anlamında kabul edebiliriz. Bakınız: <<https://sozce.com/nedir/73058-ces>>

³⁴ Bu satırda yazar; “tahılların/çekirdeklerin çoklu sayıda olduğunu belirtiyor ve bunların görünüm olarak uç kısmının oksu yapıda (sivri) olduğunu açıklıyor ve bunların (çekirdeklerin) öper soğurulur/öper-emilirmiş gibi yendiğini” belirtiyor. Yani yazar bir anlamda burada, ayçiçeğinin çok sayıda sivri uçlu çekirdekleri olduğunu ve bunların öpüyormuş ve içini çekiyormuş gibi bir dudak hareketi ile yenebildiğini açıklamış oluyor.

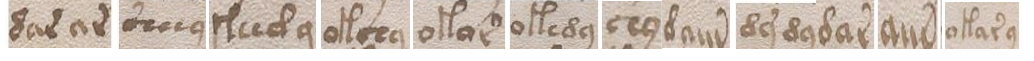
³⁵ Burada ilk sözcüğün ikinci harfinin üst kısmı aradan geçen yaklaşık 600 yıl içerisinde biraz soluklaşmış. Bu harf Ç2 (çeki) veya ÇU/ÇÜ okunabilir. Bunlardan hangisi olduğunu bu aşamada söyleyebilmek güçtür. Bu tercümede İYİ+ÇEKİSİ anlamını almış olsak da bu sözcük İYÇÜSÜ (İÇİ) sözcüğü de olabilir. Fakat bu seçim, yapılacak tercümede esaslı bir değişiklik yaratmayacaktır. Çünkü İÇİ sözcüğüyle kastedilen şey bitkinin çekirdekleridir. İYİ ÇEKİSİ sözcüğü de NET-AĞIRLIĞI yani “başağından ayrılmış tahılların/çekirdeklerin ağırlığı” anlamında olmalıdır.

³⁶ ÇABIRÇAK sözcüğü Anadolu'da ÇAPULCU anlamında kullanılmaktadır. Günümüzde bazı ağızlarda halen yaşayan çabırçak sözcüğü, bu satırdaki orijinal yazımındaki ses değerine en yakın olan ve halen yaşayan sözcüktür diyebiliriz. Burada üçüncü sözcük çekiçlisi/çekiçlisini (muhtemelen işçileri kastederek yazılmış olabilir) veya diğer bir olasılıkla bu çekicisini sözcüğü de olabilir ki, çekmek sözcüğü aynı zamanda tartmak anlamında olduğu için, bu sözcüğü “tartıcısı” veya “tartma işini yapan kimse” anlamında da düşünebiliriz. Bu detayı elbette yazar bunların her ikisini birden yazdı veya kastetti anlamında yazmıyoruz. Fakat bu üçüncü sözcüğün ses değeri yakınlaşmasına esasen bu iki seçenektan birisi olabileceğini söylemek mümkün olabilir.

Bu sözcüklerin tamamının sonluğundaki sözcük ekleri meslek ve-veya yapılan işi bildiren eklerdir. Dördüncü sözcüğün başındaki “O” sözcüğü yanındaki sözcüğe bitişik yazılmış olan üçüncü tekil şahıs ibaresi olarak görülebilir. “O-paysıcını” veya “öpeycesini” biçiminde (epeycesini yani çok kimseleri anlamında) bu sözcüğü okumak mümkün olabilir. Yine de, aynı biçimde yazar burada her ikisini kastetti demiyoruz. Fakat ikisinden birisini kastetmiş olabileceğine işaret edilebilir.

“Sam ölü çöp orancısı” tabiri de meslek ve-veya iş bildiriyor ve burada SAM sözcüğünü SAMAN sözcüğünün kısaltılmış biçimi olarak değerlendirmek mümkündür. Anadolu'da halen bazı bölgelerde SAM sözcüğü “ot, sap saman” anlamlarında bazı ağızlarda halen kullanılmaktadır. Yani burada da “samanları ve ölü çöpleri toplayan kimseler” / ”tarım-işçileri” kastedilmektedir. Yazar sondan ikinci ve sondan üçüncü sözcüğü bitişik yazmış ve bu yazım biçimi aynen kısaltma sözcük yazımlarında olduğu gibi okumayı zorlaştırmaktadır. Fakat bu çok büyük olasılıkla bilinçli bir tercihle böyle yapılmış olabilir. Çünkü yazar metinlerin kolay okunmasını muhtemelen istemiyordu. Zaten bu tip bir karışık alfabe geliştirmiş veya kullanmış olması da aynı sebeple tercih edilmiş olmalıdır.

	<i>ağırlığı</i> çapulcusunu, tartıcısını (veya çekiçisini ya da işçisini), o paycısını (veya epeycesini yani çok kimseleri), ölü çöpleri ve samanları toplayan kimseleri ağırlığıyla (tahılın fiziki ağırlığı veya mecaz anlamı ile gelirliliğiyle) iyi-görür (tüm bu işleri yapanların hoşnut kalmalarını sağlayıcıdır.)
--	--

Satır 8	
Türeşkoşum:	Sarar/Serer/Servr ³⁷ çekigü/ançekigü ³⁸ tccsü/ilgüsü ³⁹ ölçü olar olcusu çu şeğn süysü sarağn ölerü
Çözüm (deşifresi):	Sarar çekigi tacisi ölçü olur alıcısı şu şen süsü sarağın ölü. ve-veya > Sarvur-an çekigi tacisi ölçü olur alıcısı şu şen süsü sarağın ölü.
Güncel-dile-çevirisi:	İlgi çeker (sarar) ağırlığı/tartılmışı (çekilmiş) taciri, ölçü olur alıcısına, şu şen süsü sarabilir ölü (ölüyor durumda olanı bile ilgisini çeker anlamında). ve-veya > Savrulmuş (sapından samanından savrularak ayrılmış) ağırlığı, tacirine ölçü olur, alıcısına şu şen süsü, sarar ölü.
Açıklama:	Savrulmuş (çekirdeği ayrılmış) ağırlığı tacire ölçü olur, alıcısına. ölü (o-an-ölüyor olanı dahi) <u>saran şu şen süsü</u> (/Su şen süsü sarar ölü). ve-veya İlgi çeker (sarar) ağırlığı ölçü olur tacire, alıcısına, şu şen süsü sarabilir ölü (ölüyor durumda olanı bile ilgisini çeker anlamında). ⁴⁰

Sondan ikinci sözcük ÇEKİSİ yani AĞIRLIĞI anlamındadır. Son sözcük de İYİ-GÖRÜR yani bu sözcük anlamca; “**Tatmin edici olur**”, “**memnuniyet verici olur**”, “**hoşnut kalınmasını sağlayıcıdır**” manasında yazılmış olmalıdır.

³⁷ Burada ilk sözcüğün baştan dördüncü harfi **A** ile **V** arası bir yazım biçimiyle yazılmış. El yazmalarında yazım biçiminden kaynaklanan bu tip farklı okuma zorlukları olması normaldir. Fakat bu sebeple bu sözcüğü **SARAR/SERER** veya **SARVR/SERVİR** biçimlerini dikkate alarak değerlendirmek gerekecektir. Elbette burada bunların tamamı geçerlidir anlamında bir iddiamız olamaz. Bunlardan birisi geçerli olmalıdır. Fakat çevirilerin bu erken aşamasında bunun hangi biçimi ile alınması gerekeceği net şekilde söylenemeyebilir. Gelecekte bu sözcüğün geçtiği daha çok sayıda tümce incelendiğinde bunların karşılaştırılmasıyla daha net bir çıkarım yapılabilir.

³⁸ İkinci sözcüğün ilk harfi (*hece yazısı karakteri olarak*) baş kısmında bir nokta veya benek gibi görünen bölümü sebebi ile farklı okunabiliyor. Öyle ki bu kısım el yazısını yazarken oluşmuş bir mürekkep artığı ise, bu sözcük **ÇEKÜĞÜ** biçiminde okunabiliyor. Fakat bu (*büyük bir noktaya benzer kısım*) bilinçli yapılmışsa bu durumda bu sözcüğü **ANÇEKİĞÜ/ONÇEKİĞÜ/ÖNÇEKİĞÜ** biçiminde okumak gerekiyor. Böylece her iki okuma şeklini de tümce içerisinde görmek faydalı olacaktır. Burada ikinci sözcüğün **ANÇEKİĞÜ** biçiminin ilk hecesi olan **AN-** kısmı kendisinden önceki (ilk) sözcüğün sonuna bitleştirilince “**SARARAN (kurumuş) ağırlığı**” biçiminde algılanıyor. Bunu **ÖNÇEKİĞÜ** olarak okursak da tam tersine biçildikten sonra başağı tahılı ayrılmadan “**ham/kaba çekisi**” anlamında veya “evvelceden tartılan biçimiyle” anlamında algılanacaktır. Ayrıca İlk sözcüğü **SARVR** okuyorsanız bu durumda ikinci sözcüğün ilk hecesini bunun sonuna bitştirince de sözcük **SARVRAN ÇEKİĞÜ** (savrulan veya **savrulmuş ağırlığı**, yani “**tahıl/çekirdeği savrularak başağından ayrılmış biçimiyle tahıl ağırlığı**” anlamında) anlaşıyor. Netice olarak bütün bu okunuş biçimleri tümce anlam bütünlüğü açısından değerlendirilmeli ve tam bir sonuç açıklamadan önce yazma boyunca varsa bu sözcüğün geçtiği başka tümceler de aynı biçimde buradaki anlamları ile karşılaştırılarak incelenmelidir. Ancak bu tip bir mukayeseli çalışma sonrasında sözcüğün kastedilen ses değeri ve anlamı hakkında net bilgi verilebilir.

³⁹ Üçüncü sözcüğün ilk harfi **L/İL** ve **T/IT** okunuş biçimiyle yazılmış. Bu sözcüğü **İLGİSÜ (ilgisi)** biçiminde de okumak gayet mümkün. Bunun ardından gelen sözcüklerle birlikte okunması halinde “**İLGİSİ ÖLÇÜ OLUR**” sözcükleri tümceye yeni bir anlam katarken mana bütünlüğü bozulmuyor.

⁴⁰ Aslında burada şiirsel ve satırlarla ifade sözkonusu ve daha önce de belirttiğimiz gibi her satırın bir tümce olmasına da gerek yoktur. Dolayısıyla bütün bu yazdıklarımızı dikkate alarak burada gösterdiğimiz önerilen tercümelere bu varyasyonlarla yeni anlamlar eklemek mümkün görünüyor. Yazar bu satırda; “**Sararmış/kurutulmuş ağırlığı veya Savrulmuş (sapından samanından**

Satır 9	
Türeşkoşum:	Zar/zer ⁴¹ orağn/öreğn ⁴² çor/çör ⁴³ ör ⁴⁴ /or ç2leir/anç2leir, an3çöp ⁴⁵ or/ör çılçu/çılçü/çançılçu ⁴⁶ ereğn ⁴⁷ /erem ⁴⁸ olain ⁴⁹ sapsu

savrularak ayrılması) ağırlığı tacirine ölçü olur, alıcısı için şu şen süsü, ölen kimselere bile çekici görünür.” anlamında da yazmış olabilir. Açıkçası yazma boyunca bazı harflerin çift okunur biçimde yazılıyor olması durumunu yazarın bilinçli yaptığı bir tercihi olduğunu güçlü bir olasılık olarak düşünebiliriz. Böylece yazar muhtemelen az sayıdaki veya tek bir özel okuyucuya zekice görüneceğini düşündüğü sözcük oyunlarını bu yazım biçimiyle kurmuş olabilir. Öyle ki bu tip bir karmaşık alfabe ile yazılmış bu tip metinler muhtemelen herkesin kolayca okuması için yazılmamıştı.

⁴¹ ZAR sözcüğü “tırpanla biçilip yere dökülen ekin” anlamındayken ZER sözcüğü ise eski dilde “altın” anlamında kullanılıyordu. Sözcükler ZER ORAIIN / ZER ORAĞN biçiminde okunuyorsa, bu sözcükler birlikte “ALTIN toplayan” ve “altın tarımı yapan” (ve-veya “altın tarımı yapılabilir”) gibi bir dolaylı/benzetme anlamda yazılmış olabilir. Bu bir benzetme ifade olarak “bitkinin altın değerinde olmasına” atıfta bulunan bir ibare olacaktır. Fakat sözcüğün ZAR anlamı “tarlaya düşmüş/dökülmüş ekin ve tahıl” manasında olmalıdır. Sözcük her iki türlü okunabildiği için ve her iki okunuşu da tümce anlam bütünlüğünü bozmadığı için, bir ihtimal yazarın her ikisini birlikte kastettiğini düşünmek mümkün olacaktır.

⁴² ORAIIN/ORAGN yazılan sözcük ise (“kesip alan / toplayan” veya “tarımı-yapılabilir/toplanabilir”) anlamında kullanılmış olmalıdır. Orakla “bitkileri oramak” değimi “ekini kesip almak ve biraraya getirmek/toplamak” anlamında halen kullanılmaktadır.

⁴³ ÇÖR sözcüğü “toprakta kalan kırıntı kısım” anlamındadır.

⁴⁴ ÖR sözcüğü tohum anlamındadır.

⁴⁵ Yazar tarafından bu sözcük ‘an3-çöp’ (anUC-çöp) biçiminde yazılmıştır. İlk harf bir hece karakteridir ve ANÇ sesi üzerine (ATA abc türeşkoşumuna göre) UÇ (üç) okunan 3 rakam işareti ile ‘anuççöp/an3çöp’ sözcüğü oluşturulmuştur. Metnin bu kısmını büyüterek bakmadığımızda buradaki bu hece işaretini başka benzerleri ile karıştırmak söz konusu olabilir. Yazarın ANUÇÖP biçiminde yazdığı sözcük ses değeri yakınlığına göre ANIK-ÇÖP veya ANIZ-ÇÖP anlamında olabilir. ANIK sözcüğü “gelişmemiş, olmamış, ham, cılız, zayıf” gibi anlamlara gelmektedir. ANIZ / ANUZ sözcükleri ise “biçilemeyerek toprakta kalan kısa saplar” için kullanılan sözcüktür. ANUÇÖP / ANIÇÖP biçiminde bitleştirilmiş sözcüğü bu durumda “gelişmemiş-olgunlaşmamış veya zayıf çöp/çöpler” anlamında veya “biçilemediği için toprakta kalan çöp/çöpler” anlamında kullanılmış olmalıdır. Öyle ki, bunların birbirine oldukça yakın anlamda olması günümüz diline yapılacak tercümeyi esaslı biçimde değiştirmeyecektir. Yazarın bazen bitleştirilmemesi düşünülebiyecek sözcükleri bitleştirirken bazen de bir sözcüğü bölerek yazdığı biçimler yazma boyunca görülmüştür.

⁴⁶ Yedinci ve sekizinci sözcük birlikte OR ÇİLÇU veya ORANÇİLÇU biçiminde okunabilmektedir. Öyle ki, sekizinci sözcüğün hece harfi olan ikinci harfi yazım biçimi itibarıyla ÇİLÇU veya ANÇİLÇU biçiminde okunabiliyor. Bu harfin başında bir nokta gibi görünen kısım yazım sırasında yanlışlıkla oluşmuş bir mürekkep artığı ise bu sözcüğü (ATA türeşkoşuma göre) ÇİLÇU okumalıyız. Fakat bu nokta gibi görünen dolu kısım bilinçli şekilde yapılmışsa bu durumda sözcüğü ANÇILU okumalıyız. Böylece yedinci ve sekizinci sözcük ardı ardına okununca ORÇANÇİLÇU veya ORÇİLÇU biçiminde okunabiliyor. ORÇUL sözcüğü “alıcı / satın alan” anlamında kullanılmaktadır. Bu durumda ORÇİLÇU / ORÇULCU sözcüğü “satın alan kimse” veya “alıcısı / alıcı-kimse” anlamında olmalıdır. ORÇAN ÇİLÇU sözcüğü ise “kesen/toplayan çerçi”, “kesen/toplayan çul yapan veya satan kimse” anlamına geliyor denilebilir. Yani kısaca, bu sözcüğün her iki biçiminin birbirine kıyasla tercüme edilecek metni kökten değiştirecek biçimde bir keskin anlam farkı yaratması söz konusu olmayacaktır. Bu sözcüğü kısaca “satın alıcı” veya “toplayıp satan” biçiminde günümüz diline çevirebiliriz.

⁴⁷ EREĞN/EREĞİN sözcüğü ise, ses değeri yakınlığı bakımından günümüzdeki ERĞİN anlamında olan sözcük olarak düşünülebilir. Fakat yazarın ağzında bu sözcüğün bitkinin baş kısmının ve-veya boyunun/yüksekliğinin veya bunların bütününe oldukça iri boyutlarda ulaşabilme potansiyeline işaret ettiğini düşünebiliriz. Bu sözcüğün EREM sözcüğü mü yoksa EREĞİN sözcüğü mü olduğunu net biçimde açıklayabilmek için bu sözcüğün geçtiği başka tümcelerin de detaylı biçimde incelenmesi gerekecektir. Fakat mevcut durumda bu olasılıkların her ikisinin de tümce anlam bütünlüğünü değişse de bozmadığını söyleyebiliriz.

⁴⁸ EREM sözcüğü “gönüllü olan” ve-veya “gönüllü” anlamındadır. Bu sözcük günümüzde Türkiye Türkçesi ağızlarında daha çok kişi adı olarak kullanılmaktadır. Bakınız: <<https://sozce.com/nedir/114260-erem>>

⁴⁹ Burada yazarın OLAIN veya OLAN yazma biçimleri arasındaki farkı, onun tek bir sesi uzatarak vurgulu okumayı işaret etmek için ayırdığını düşünebiliriz.

Çözüm (deşifresi):	Zar (dökülen ekin/tahıl) / zer (altın) orağn (“kesip alan / toplayan” veya “tarımı-yapılabilir/toplanabilir”) çör (kııntı) ör (tohum) çekilir (“tarladan alınarak biraraya yığılır” ve-veya “tartılır anlamında”), anız-çöp orçan (toplayan) çulcu (veya alıcısı anlamında orçul-çulcu) erem (gönüllü)/ ereğin (gelişmiş/yetişkin) olan sapsı . ⁵⁰
Güncel-dile-çevirisi:	Dökülen tahıl (Altın) tarımı-yapılabilir/toplanabilir-olan, kııntı tohum çekilir (yığılabılır-olan), biçilemeyerek toprakta kalan kısa sapsı (anuz/anız kısmı) satın alan taciri olan (her zaman alıcısı hazır anlamında bir dolaylı ifade olarak veya toplayıp satan çerçisi ya da satın almaya gönüllüsü-olan) sapsı .
Açıklama:	Zar (dökülen ekin/tahıl) / Zer (altın) toplanabilir-olan/tarımı-yapılabilir kııntı ör (tohum) çekilir (“tarladan alınarak biraraya yığılır” ve-veya “tartılır anlamında”), anız-çöpleri kesen-toplayan gönüllüsü-olacak-olan, / ereğin (çok-irileşerek-gelişmiş-olabilen/yetişkin) olan sapsı ve-veya Dökülen-tahıl / Altın tarımı-yapılabilir/toplanabilir-olan, kııntı tohum çekilir (yığılabılır-olan), biçilemeyerek toprakta kalan kısa sapsı (anuz/anız kısmını) satın alan taciri olan sapsı ⁵¹

Satır 10	
Türeşkoşum:	Pçöer/pçoar or-çcu/ör-çcü poşağn/ponşağn o+ör/ öör/oğr/or ⁵² / olccsu/ölccsü ⁵³ /oılgıu/olgsu olafu ⁵⁴ /olapu/o+lep-ü
Çözüm (deşifresi):	Biçer orçucu ⁵⁵ (biçme işini yapan kişi veya tarım-işçisi) / orçacı (arabulucu) / ör-çcü

⁵⁰ Bu satırda yazar, bitkinin türüne atfen **SAPSI** (İngilizce’de *peduncled / peduncle* karşılığı olan) sözcüğünü satır sonunda kullanıyor. Burada her satırda ve satır son seslerinde belirli uyak formu olduğu dikkate alınırsa bu tip şiirsel ifadelerde öznenin başta veya sonda gelmesi söz konusu olabilirken her satırın tam bir tümce olması da beklenmemelidir. Yine de her durumda çoğunlukla yazarın (tümce sonunu bir nokta işareti ile ayırmamış olsa bile) tümcelerin çoğunlukla nerede bittiği de belirgindir.

⁵¹ **Yere dökülen tahılı dahi toplanabilir değerde** (ya da altın değerinde) **olan**, (dökülmüş kııntı tohumlarının dahi toplanabilir değerde olduğu), **biçilemeyerek toprakta kalan kısa sapsı/anız-kısmı dahi satın almak isteyen taciri olacak** (yani her zaman alıcısı hazır anlamında bir dolaylı ifade olarak veya toplayıp satan çerçisi ya da satın almaya gönüllüsü-olan) **değerlilikte bir sapsı** bitki olduğu anlamındadır.

⁵² Yazar tarafından **OOR** ve **ÖÖR** biçiminde okunabilen şekilde yazılmış sözcüğü, ses değeri yakınlığı gözeterek günümüzde kullandığımız biçimiyle **EĞER** veya **AĞIR** şeklinde okuyabiliriz.

⁵³ Yazarın **OLCCSU/ÖLCCSÜ** okunabilir biçimde yazdığı sözcüğü de ses değeri yakınlığına göre **ALICISI** veya **ÖLÇÜCÜSÜ** biçiminde okuyoruz.

⁵⁴ Yazarın **OLAFU / OLEPÜ** biçiminde yazdığı sözcüğün ses değeri yakınlığına göre **ALAFI** biçiminde okuyabiliriz. Anadolu ağızlarında bu sözcük halen **ALAF**, **ELEF**, **ALIF**, **ALAF** ve **ALAFI** biçimlerinde yaşamaktadır. Bu sözcük “**hayvan yemi**” ve “**hayvan yemi yapılan bitki sapı, yaprağı ve bitkilerin yem yapılabilen diğer kalıntıları/atıkları**” ve “**hayvanların kışık yemi**” anlamlarında kullanılmaktadır. Bu çeviride kısaca bu sözcüğe “**yemi**” diyebiliriz.

⁵⁵ Yazım biçiminden dolayı ilk sözcükleri farklı şekilde okuyanlar olacaktır. Muhtemelen (bir olasılık olarak) yazar tam olarak özel bir okuyucusu veya az sayıda olabilecek özel okuyucuları için farklı okunuş biçimlerini bilerek yaratmayı amaçlamış olabilir. Böylece; **BİÇER ORÇUCU** sözcüğü “**biçer biçici**” (biçme/orma işini yapan kişi/biçici veya “**kesimi yapan çiftçisi**”) anlamında kullanılm olabilir. **ATA** transkripsiyona (türeşkoşuma) göre bu sözcüğü ses değeri yakınlığı gözeterek **BİÇER ORÇACI** (orçacı sözcüğü arabulucu demektir ve “**biçer arabulucu**” sözcükleri burada arabulucunun “**ürüne bakarak fiyatı hakkında bir tahminde bulunur**”

	(<i>tohumcu</i>) başağın/ponçağın ⁵⁶ eğer/ağır alıcısı / ölçücüsü alafı (yemi) / o lafı (<i>o sözü</i>)
<i>Güncel-dile-çevirisi:</i>	<i>kıymet/fiyat-Biçer arabulucu, püsküllü-başın ağır alıcısı</i>⁵⁷, yemi <i>ve-veya</i> <i>kıymet/fiyat-Biçer orçacı (arabulucu), püsküllü-başın ağır alıcısının o lafı</i> <i>ve-veya</i> Biçer biçicisi, başağın ağır alıcısı yemi <i>ve-veya</i> Biçer çiftçisi başağın ağır alıcısı o lepi, <i>ve-veya</i> Biçer tohumcu, püsküllü başın o tohum ölçücüsü yemi,
<i>Açıklama:</i>	<i>Bir sonraki (onbirinci) satırda bulunan az sayıda sözcük bu onuncu satırın devamı niteliğinde olabilir. Bu sebeple günümüz diline yapılan çeviriyi görmek için aşağıdaki son satırın açıklama bölümüne bakınız.</i>

Satır 11			
Türeşkoşum:	Iyarap/yarap/yerep	ilgü/lgu/lccu	orak / örek ⁵⁸
<i>Çözüm (deşifresi):</i>	Yarap ilgi ürek <i>ve-veya</i> -“Yarap! İlgü Örek!” (- “Tanrım! Benzeri Saç-Örgüsü!”) <i>veya</i> Yarıplacı ürek <i>veya</i>		

anlamıyla)) olarak da okumak mümkündür. Aynı zamanda sözcüğü **ÖR-ÇÜCÜ** (**Ör** sözcüğü tohum anlamında kullanılabildiği için **örçücü** sözcüğü **tohumcu**) **tohum-satıcısı** anlamında kullanılmış olabilir.

⁵⁶ Üçüncü sözcüğün ikinci harfi **O/Ö** biçiminde okunabiliyor olsa da eğer bu harf içindeki bir mürekkep artığı değil de bir nokta biçiminde yazar tarafından bilinçli olarak yapıldıysa bu durumda bu harf **AN/ON** okunan harftir. Böylece bu sözcüğü de hem **POŞAĞIN** (başağın) hem de **PONŞAĞIN/PANŞAĞIN** biçiminde deşifre edebiliriz. Günümüzde Türkiye Türkçesi ağızlarında farklı yörelerde **PONÇAK**, **PÜNÇEK**, **PUNÇAK** vb biçimlerinde seslendirilen bu sözcük “**bitkilerin meyve, tohum veya kök gibi birincil derecede faydalanılabilen ve salkım biçiminde veya saçaklı ya da püsküllü görünümü olan kısımlarını**” ifade etmek için kullanılmaktadır. Ayrıca yöreye ve lehçeye göre bu ifadenin anlam alanı daraltılabilmektedir. Mesela belli bölgelerde tohumun veya meyvenin bulunduğu “**püsküllü baş**” kısma **PONÇAK** denirken, başka bir yörede “**saçaklı kök**” bölüme aynı ad verilebilmektedir. Böylece **PONŞAĞIN** sözcüğünü **PONÇAKIN** biçiminde deşifre ederek bunun “**tohumların/çekirdeklerin bulunduğu püsküllü baş**” kısmı adlandırmak için kullanıldığını söylemek mümkündür. **BAŞAĞIN** sözcüğü de aynı anlama gelebileceği için, bu sözcükle; “**bitkinin püsküllü/saçaklı görünümdeki baş kısmının**” ifade edildiğini söyleyebiliriz.

⁵⁷ Burada “**ağır ölçücüsü**” tabiri “**ağırlık ölçeni**” anlamında veya “**acele etmeden/ağırdan-alarak** miktarı anlamaya çalışarak **ölçen kimse**” anlamında yazılmış olabilir. Her ne kadar satır satır bir şiir formunda yazılmış bir metin olduğu düşünülse de bu satırda bir tümcenin kapanmadığını ve bir sonraki satıra devam ettiğini söylemek mümkündür.

⁵⁸ **Örek** sözcüğü bazı yörelerde “**saç örgüsü**” anlamında kullanılır. Bakınız: **ÖREK** <<https://sozce.com/nedir/249107-orek>>

⁵⁹ **İlgü** sözcüğü “iki şey arasındaki benzerlik/alaka” anlamında kullanılmıştır. Bakınız: **ilgi** > **ilgi anlamı Osm. Alâka, benzerlik** > <<https://sozce.com/nedir/166676-ilgi>>

	Yaruplacı/Uruplağı⁶⁰ örek
<i>Güncel-dile-çevirisi:</i>	Yarıp ilgi yürek (<i>yarıp yürek ilgisiyle / yürekten gelen istekle yararlanarak</i>) <i>ve-eya</i> -“Yarap! ilgi örek!” (-“<i>Tanrım! Benzeri Saç-Örgüsü!</i>” veya -“<i>Tanrım! Benzeri Kalp!</i>”) /(<i>Satıcının/arabulucunun müşteriye çekmek için veya pazarlık sırasında çığırkanlık yaparak etrafa seslenmesi durumunu ifade ediyor.</i>) -veya- > Yarma-işini-yapan yürek -veya- > Uruplağı-kullanan⁶¹ (<i>tartan/tartma işini yapan</i>) yürek -veya- > Tartıyı (uruplağı) orak/yürek
<i>Açıklama:</i>	Bu sözcük bir önceki satırın devamı ise bunlara bütün bu bilgileri ve çıkarımları dikkate alarak birlikte tekrar bakmakta yarar vardır. Böylece on ve onbirinci satırlara birlikte bakalım; Biçer, tohumcu, başağın ağır alıcısı. Yemi, tartma işini yapan yürek -veya- > Biçer, tohumcu, başağın ağır alıcısı, yemi, tartma işini yapan yürek -ve-veya- > (<i>Kıymet/fiyat</i>)-Biçer orçacı (<i>arabulucu</i>), püsküllü-başın ağır alıcısının o lafı -“Yarap! İlgı örek!” (-“<i>Tanrım! Benzeri Saç-Örgüsü!</i>” veya -“<i>Tanrım! Benzeri Kalp!</i>”) Bu seslenme biçimi müşteriyle pazarlığı kızdırmak için orçacının çığırkanlık yapabileceği anlamındadır. ⁶² Nokta veya virgül kullanılmadan yazıldığı için (sözcüklerin farklı okunuş biçimleri de dikkate alınarak) diğer okunuş biçimleri şunlar olabilir: - <i>Kıymet/fiyat</i>-Biçer arabulucu, püsküllü-başın ağır alıcısı yemi yardı yürek ilgisiyle (<i>kalpten/içtenlikle ve istekle anlamında</i>) <i>ve-veya</i> - <i>kıymet/fiyat</i>-Biçer tohumcu, püsküllü başın o tohum ölçücüsü, yemi yarma-işini-yapar kalpten

⁶⁰ Bu sözcükler bir önceki satırın devamı niteliğinde yazılmış olmalıdır. Burada birkaç ayrı olasılık üzerinden bu son sözcükler tercüme edilmeye çalışılmışsa da, yazarın bunların tamamını aynı anda ifade ettiğini söylemek mümkün değildir. Bunlardan sadece birisi veya tamamen başka bir okunuş biçimi veya anlamı ile bu sözcükler günümüz diline çevrilebilir. Bunu yapmak için aynı sözcüklerin başka tümcelerde hangi anlamda geçtiği incelenmelidir. Burada yazarın ağızındaki **yarapluccu** sözcüğü **uruplağa-cı** anlamında, yani **tahıl ölçeri kullanan kişiyi** veya **tahıl ölçme mesleğini** ifade ediyor da olabilir. Ayrıca **YARIP** sözcüğü geçmiş zaman ifadesi de olabilir ve böylece bu sözcüğü **YARDI** biçiminde de çevirmek mümkün olabilir. Ya da bu **TANRI/TANRIM** anlamındaki **YARAP** sözcüğü olarak yazılmış da olabilir. Elbette burada bu son sözcük üzerinde de dil bilimciler bir görüş birliğine vardıklarında, onun burada hangi anlamıyla alınması gerektiğini daha net biçimde ifade etmek mümkün olabilir.

⁶¹ Bu son satırdaki birinci ve ikinci sözcükleri ardı ardına okuyunca ortaya çıkan fonetik değer olan **YAPAPLUGU** biçimi, günümüzde halen belli ağızlarda kullanımda olan **URUPLAĞA** ve **URUPLAĞI** sözcükleri ile ses değeri yakındır. Farklı ağızlarda **URUP** biçiminde de söylenen bu sözcük “**bir tahıl ölçeği**” adı olarak kullanılmaktadır. Böylece bu tercümeyi şu şekilde yapmak da düşünülebilir; “**uruplağı-kullanan** (tartan/tartma işini yapan) **yürek**”

⁶² Diğer Olasılıklar: Yazar burada bu bitkinin tarımını yapmayı düşünecek kimselere bir mesaj veriyor. Verilen mesaj; “tohumcunun veya kendisini ağır alıcı gibi gösteren müşterinin başağı biçme işini bile üstlenebileceğini ve hayvan yemi olacak olan anızı ise tartma işini yapan (uruplağı kullanan) işçinin yürek-ilegisiyle yani gönüllü olarak kabul edeceğini” belirtiyor. Burada verilen mesaj; bitkinin bütün bu kısımlarına talip olacak kimselerin tarladaki bütün bu işleri yapmaya talip olurken aynı zamanda da parasını ödeyecekleri” biçimindedir. Yani “bu bitkiyi eken çiftçi, biçim işine ve tartmaya yemlik anız toplamaya vaktini harcamadan mahsulünü muhtelif bölümleri ile daha tarladayken satabilir” mesajı verilmektedir. Bu mesaj ekimi teşvik edici bir dille yazılmış işin karlılığına dikkat çeken bir mesajdır.

	veya - Bıçer çiftçi/kesimci, püsküllü başın ağır ölçücüsü, yemi yarma-işini-yapar kalpten. veya - Bıçer arabulucu, püsküllü-başın ağır alıcısı⁶³, yemi yarıp kalpten (yürek ilgisiyle) veya - Bıçer tohumcu püsküllü başın o tohum ölçücüsü, yemi uruplağı kullanan <i>Okumaya çalıştığımız bu satırda uyak formu ve şiirsel yazım biçimi olduğunu unutmayalım.</i>
--	---

Son iki satıra birlikte bakarak sadece burada iletilen anlamı ifade eder bir tercüme yazmak istersek şunu yazabiliriz.

Burada yazar; “çiftçinin bu bitkiyi acele etmeden ağırdan alarak yani tam bir tok satıcı gibi ve kalpten gelen istekle satacağını, ürünün muhtelif kısımlarını almak isteyecek alıcıların ise istediği bölümü tarladan kesip toplama işçiliğini de yine kalpten üstleneceklerini” ifade etmiş oluyor. Bir anlamda yazar; “bu bitkinin tarımı ile uğraşanların tok bir satıcı gibi maddi gelirli bir iş yapmış olacağını ve onların kalpten de tatmin olacağını” ifade etmiş oluyor. Görüleceği gibi virgülün konulacağı yer de anlamı değiştirmektedir. Yazarımız bu satırları yazarken ve eser boyunca nokta veya virgül gibi noktalama işaretleri kullanmamıştı.

Metin satır-satır özetlenecek olursa, bu satırlar çağdaş dilde aşağıdaki içeriğe veya manaya sahiptir denilebilir:

1. **Yarar elde edilebilir (faydalı), çekirdeği yassı-oval-uzunca (söpü), ekini/eklentisi çok+uçlu/çok-sayıda-sivri/güneşli, tarımı yapılmaya müsait gün/çiçeği**
2. **Taçası şekli olur. Ay evi gibi çanağı birbirine-benzer/uyanık saçaklı/sarkaçlı saçların birleştiği yere**
3. **Baş dalak-gibi görünen peteği süslü, çalısının tavı kıvamlı-sulu, çapağımsı**
4. **Bollaşır yağı, sap dolar, zayıf obasının şişmesi arasına helva konmuş yufkaya benzer şaşarsın**
5. **İç su haznesi ölen çeç- (dalaksı petek gibi görünen) -kısmı sararır. Suyu/süsü ölür bodur-kalmış olanın**
6. **Çekirdeklerin-Uçcuğu soğurulur-öpülür-gibi-emilir (emilerek yenilir) olur/olan çoklu çoklu oksu olur çeşi/çekirdeği/çokca**
7. **İyi-çekisi (net-ağırlığı/iç-çekisi) çapulcusunu, tartıcısını/çekikçisini, o paycısını (yatırımcısını)/ epeyesini (pek çok kimseyi), ölü çöpleri ve samanları toplayanı ağırlığıyla iyi-görür (hoşnut-kılar)**
8. **İlgi çeker (sarar) ağırlığı ölçü olur tacire, alıcısına. Şu şen süsü sarabilir ölürü (ölüyor durumda olanı bile ilgisini çeker anlamında)**
9. **Zar (yere dökülen ekin/tahıl) / Zer (altın), toplanabilir-olan/tarımı-yapılabilir kırıntı ör (tohum) çekilir (“tarladan alınarak biraraya yığılır” ve-veya “tartılır anlamında”), anız-çöpleri kesen-toplayan gönüllüsü-olacak-olan, / ereğin- (çok-irileşerek-gelişmiş-olabilen/yetişkin) -olan sapsı**
10. ve 11. **Bıçer, tohumcu, başağın ağır alıcısı, yemi, tartma işini yapan yürek.⁶⁴**

⁶³ Burada “ağır ölçücüsü” tabiri “ağırlık ölçen kimse”, “tartıcısı” anlamında veya “acele etmeden/ağırdan-alarak miktarı anlamaya çalışarak ölçen kimse” anlamında yazılmış olabilir. Her ne kadar satır satır bir şiir formunda yazılmış bir metin olduğu düşünülse de bu satırda bir tümcenin kapanmadığını ve bir sonraki satıra devam ettiğini söylemek mümkündür.

⁶⁴ Büyük bir olasılıkla son iki satırı şu şekilde de anlamlandırmak mümkün olabilir: *Kıymet/fiyat-Bıçer orçacı (arabulucu), püsküllü-başın ağır alıcısının o lafı - “Yarap! İlgi örek!” (-“Tanrım! Benzeri Saç-Örgüsü!”)*

Sonuç

Voyniç el yazmasının f33v sayfasının okunması ve onunla ilgili yapılan bu araştırma aşağıdaki sonuçlara ulaşılmasını sağlamıştır:

1. Yazım dili ve yapısı incelenen bu el yazmasının açıklanan detayında, önerilen bu çok seçenekli farklı okuma biçimleri ve onların güncel dilimize çevirileri ve kullanılmış olan ATA türeşkoşum, incelenen metinlerin içeriğinin Türkçe olduğunun anlaşılmasını sağlamaktadır.
2. Mevcut aşamada, eldeki bu metin yazarın lehçesini tayin etmemizi henüz sağlamış değildir. Burada geçen sözcüklerin doğru ses değeri ve anlamlarıyla okunup okunmadığını tam doğrulamak için bir tam sayfa metnin bu okuma önerisi kısmen yetersiz olsa bile, bu okunan metinler eserin Türk dili içeriğine işaret etmek için ve çalışmaların devam ettirilmesi gerektiğini okuyuculara bildirmesi bakımından yeterlidir.
3. Bu 33v sayfasında çizilen bitkinin bazı özelliklerinden bahsedilirken, onu yetiştirmenin avantajları hakkında (olası okuyucuya veya yetiştiriciye) tanıtıcı bilgi vermektedir.
4. ATA el yazması (Voynich el yazması) sayfa 33v’de çizimi yapılmış bitkinin bükülü, cılız ve küçük boyutlu çizilen üçüncü kolundan metin içinde bahsedildiği anlaşılmaktadır. Bu durum bir çizim metin-içeriği örtüşmesi olarak görülebilir.

Kaynakça

- ATA Team Alberta (2018 – 2020). “Voynich Manuscript Revealed - Turkic Origin”, ARDIÇ A. ve ARDIÇ Ozan <http://www.turkicresearch.com/files/articles/001c02b8-4f98-4717-bafe-adac0941252f_VoynichManuscriptRevealed%20OZAN%20Ingilizce%20Makale.pdf> ve <<http://www.turkicresearch.com/>>
- Beinecke Rare Book and Manuscript Library (2022). “Collection Information of Voynich Manuscript with Call Number Beinecke MS 408”, (Voynich Manuscript sayfaları görsel kayıtları için bakınız: <https://collections.library.yale.edu/catalog/2002046?child_oid=1006079>)
- CLAUSON, Sir Gerard (1972). “An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish”, Glasgow: Oxford University Press
- ÇAĞBAYIR, Yaşar (2017). “Ötüken Türkçe Sözlük”, İstanbul: Ötüken Neşriyat Yayınları
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (1991). "Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü", Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- GÜLSEVİN, G. ve E. BOZ (2004). “Eski Anadolu Türkçesi”, Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları
- ŞAHİN, Hatice (2003). "Eski Anadolu Türkçesi", Ankara: Akçağ Yayınları